

ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ ΑΘ. ΜΑΡΓΑΡΙΤΟΥ
ΠΡΩΤΟΒΑΘΜΙΟΥ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΣΤΟΥ

ΣΥΝΟΠΤΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ
ΚΑΙ
ΤΟΠΟΓΡΑΦΙΑ
ΤΗΣ
ΘΕΟΔΟΣΙΟΥΠΟΛΕΩΣ
(ΕΡΖΕΡΟΥΜΗΣ)
ΒΑΪΒΟΥΡΤ ΚΑΙ ΑΡΣΙΓΓΗΣ
ΤΩΝ
ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΩΣ ΥΠΑΓΟΜΕΝΩΝ
ΕΙΣ ΤΟ
ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΝ ΑΝΤΙΟΧΕΙΑΣ

ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ
ΕΚ ΤΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΙΚΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ

1911

2429

ΜΕΡΟΣ Γ' Η ΕΝΕΣΤΩΣΑ ΤΗΣ ΘΕΟΔΟΣΙΟΥΠΟΛΕΩΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΙΣ

Πρωτεύουσα Θεοδοσιούπολις (ἔρζεν ἔρ-ρουμ = σύνορον τῶν Ῥωμαίων, «Ἀρζανηνή», Γυμνιάς, ἄρμενιστὶ Καρὶν, ἔδρα γενικοῦ διοικητοῦ, ὀρθοδόξου μητροπολίτου Ἕλληνας, ὑπαγομένου εἰς τὸν πατριαρχικὸν τῆς Ἀντιοχείας θρόνον, ἀλλὰ φεῦ ὁ μητροπολιτικὸς οὗτος θρόνος ἀπὸ 15ετίας χηρεύει, Ἡ Θεοδοσιούπολις εἶναι ἔδρα Ἀρμενίου καὶ Ἀρμενοκαθολικοῦ ἐπισκόπου, γενικοῦ προξενείου Ῥωσσίας, Ἀγγλίας, Γαλλίας καὶ Περσίας· εἶναι ὁχινρὰ πόλις καὶ ἀποτελεῖ οὕτως εἰπεῖν, ὑποχρεωτικὴν γέφυραν, δι' ἧς διέρχονται πᾶσαι αἱ συνοδίαι· Ἡ πόλις αὕτη ἀπῆλauen ἄλλοτε μεγαλυτέρας εὐημερίας, σήμερον ὁμως παρήκμασε συνεπείᾳ τῆς τελευταίας ρωσικῆς ἐπιδρομῆς καὶ τῆς μεταναστεύσεως τοῦ πληθυσμοῦ· Ἀείποτε οἱ διάφοροι αὐτῆς κατακτηταὶ Πέρσαι, Ἕλληνες, Ἀραβες, Μογγόλοι, Ὀθωμανοὶ ἐθεώρησαν αὐτὴν ὡς στρατηγικὴν θέσιν πρώτης τάξεως καὶ πάντες ἐξ ὑποτροπῆς ὠχύρωσαν αὐτήν· Μετὰ τῶν τριπλῶν αὐτῆς προμαχόνων καὶ τῶν ὑψηλῶν τῶν ὑπὸ ὀχυρωμάτων ἐστεμμένων ὀρέων αὐτῆς ἡ Ἐρζε-

ρούμη ἐπαρκῇ ἔχουσα καὶ συμπαγῇ στρατιωτικὴν δύναμιν, ὑπεραμυνομένην αὐτῆς ἀποβαίνει ἀπόρθητος. Τὰ νεκροταφεῖα σπουδαῖον καταλαμβάνωσι ἐν τῇ πόλει χῶρον. Κατὰ τὰς ἐορτάς, ὡς ἐν πλείσταις ἄλλαις πόλεσι τῆς Ἀνατολῆς συμβαίνει, τὸ πλῆθος κατακλύζει τὰ νεκροταφεῖα ταῦτα. Ἀλλὰ καὶ τὰ ἐρείπια εἰσὶ πολυάριθμα ἐν τῇ πόλει ταύτῃ τῇ στενᾷ, σκολιᾷ καὶ βορβορώδεις ἐχούσῃ τὰς ὁδοὺς· αἱ πλείσται οὖν τῶν οἰκιῶν εἰσὶ στερρῶς διὰ λίθων ἐκτισμέναι. Πᾶσαι σχεδὸν εἶναι μονώροφοι, μετ' ἐπιπέδων στεγῶν, κεκαλυμμένων ὑπὸ χώματος πεντήκοντα ἑκατοστομέτρων, αἵτινες ἀποτελοῦσιν ἄνδρα, ἐφ' ὧν κατακλίνονται οἱ κάτοικοι κατὰ τὰς θαλπερὰς τοῦ θέρους ἡμέρας. Τὸ ἔαρ αἱ ὁδοὶ καλύπτονται ὑπὸ τοῦ βορβορίου καὶ τῆς λοιπῆς ὕλης, ἣτις ἐπεσωρεύθη ἐν αὐταῖς τὸν χειμῶνα, κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ ὁποίου ἡ χιὼν συνεκάλυπτεν αὐτά· οἱ κύνες καὶ οἱ κόρακες εὐρίσκουσι τότε πλουσίαν τροφήν.

Πτωχοὶ ἐρευνηταὶ, ὡς ἄλλοι πειραταὶ ἐν παροχθείοις, ἀναζητοῦσιν ἐν τῷ βορβορώδει ὕδατι, τῷ ἐκ τῶν ὀρέων καταρρεύσαντι, πᾶν εἶδος λειψάνου, ὅπερ παρέσυραν οἱ πλημμυρήσαντες χεῖμαρροι. Εὐτυχεῖς δὲ ἂν κατορθώσωσι νὰ ἀνακαλύψωσι ἀρχαῖόν τι νόμισμα ἢ ἀντίκαν ὡς συνήθως παρὰ τῷ λαῷ καλεῖται. Τίς δὲ δὲν ἐν-

διαφέρεται περὶ τῶν ἀρχαίων νομισμάτων ἐν τῇ ἐπὶ τάδε Ἀσία ; πολλοὶ ἔχουσι σακκίδιον περιλαμβάνον τοιαῦτα : Ἑλληνικὰ, Ρωμαϊκὰ κ.τ.λ. πάσης ἐποχῆς· καὶ ἀπλᾶ ἔτι τεμάχια μετάλλου, φέροντες καὶ τὸ ἐλάχιστον ἵχνος τόπου, ἀποτελοῦσι μικρὸν θησαυρὸν, ἐπὶ τοῦ ὁποίου οἱ πτωχοὶ κάτοχοι αὐτοῦ μεγάλας στηρίζουσιν ἐλπίδας. Ἐν Ἐρζερούμῃ τὸ ὕψος τῆς ὁποίας ἀνέρχεται μέχρι δύο χιλιάδων μέτρων, ὁ ἀὴρ εἶναι ξηρότατος καὶ ζωηρότατος. Ὁ χειμὼν διαρκεῖ ἐξ πολλάκις δὲ ἑπτὰ καὶ ὀκτὼ μῆνας, τὸ δὲ ψῦχος εἶναι δριμύτατον· πολλάκις συμβαίνει νὰ κατέλθῃ ἐκεῖ τὸ θερμόμετρον μέχρι 320 ὑπὸ τὸ μηδενικόν. Ἡ χιών πίπτει ἐν μεγάλῃ ποσότητι· οἱ ψυχροὶ ἄνεμοι προερχόμενοι ἐκ τῶν ὀρέων, συναθροίζουσι καὶ συσσωρεύουσιν αὐτὴν ἐν ταῖς ὁδοῖς τῆς πόλεως, ὅπου θὰ παρεκωλύετο καὶ αὐτὴ ἢ τῶν οἰκιῶν πρὸς ἀλλήλας συγκοινωνία, ἐὰν οἱ κάτοικοι δὲν ἐσάρωνον καθ' ἑκάστην πρωΐαν τὸ πρὸ τῶν πυλῶν αὐτῶν μέρος καὶ ἐὰν δὲν διήνογον στενὰς ἐξόδους. Τὸ ἔαρ ἀποτόμως ἐπερχόμενον ὀλίγον διαρκεῖ· ἡ θερμοκρασία ταχέως ἀνέρχεται, οἱ λόφοι καλύπτονται ὑπὸ ἀνθέων, ἡ χλόη φύεται πυκνὴ ἐν ταῖς βοσκαῖς καὶ τὸ γόνιμον ἔδαφος τῆς πεδιάδος (ἐν ᾗ δὲν ὑπάρχουσι πλέον ἄνθη) παράγει ἀφθόνως κριθὴν καὶ σῖτον. Τὸ μόνον ὅπερ δύναται τότε νὰ ἐμπνεύσῃ φόβον

εἶναι ἡ ξηρασία διότι τὰ θερινὰ θάληπη εἰσὶ συ-
χνάκις ὑπερβολικά.

Τὸ κλίμα εἶναι ὅπωςδὴποτε τραχὺ ἀλλ' ὑγιει-
νὸν ἐν γένει, ἐξαιρουμένης τῆς στιγμῆς καθ' ἣν
πίπτει ἡ χιών, ὅτε καὶ σχηματίζεται πυκνὴ ὀ-
μίχλη, ἥτις ἐπικρατεῖ ἐπὶ ὁλοκλήρους ἡμέρας
καὶ ἐπὶ ἐβδομάδας ὅλας ἔτι. Πρό τινων ἐτῶν ἐλ-
ληνικόν τι ἱδρυμα ἀνακαλυφθὲν, κατεδαφίσθη,
χρησιμοποιηθείσης πρὸς οἰκοδομὰς τῆς ὕλης
αὐτοῦ· τὸ ἱδρυμα τοῦτο ἦτο ἀρχαῖος λουτρῶν
ἐγηγερμένος πρὸς Ν τῆς πόλεως εἰς τὸν ὁποῖον
τὸ ὕδωρ ἐφέρετο δι' ἀγωγῶν λελαξευμένων ἐν-
τὸς πετρῶν. Ἡ ἀρχαία ἀκρόπολις, μεταβεβλη-
μένη ἤδη εἰς στρατιωτικὰς ἀποθήκας ὑψοῦται
ἐπὶ λόφου ἐν τῷ κέντρῳ τῆς πόλεως. Ἄλλοτε
περιεβάλλετο ὑπὸ διπλοῦ τείχους, μετὰ τεσσά-
ρων πύργων, ὁ εἰς τῶν ὁποίων (Τσιφτέ-μιναρὲ)
ὑψηλότερος τῶν ἄλλων ἦν προωρισμένος εἰς
προφύλαξιν τῆς πόλεως καὶ τῶν πέριξ. Ὁ Τσιφ-
τέ μιναρὲ ἦ οἱ ὀβελίσκοι τοῦ Θεοδοσίου σώ-
ζονται εἰσέτι, ἀλλ' αἱ τάφροι αἵτινες περιεύ-
κλουν τὰ τείχη, ἐπληρώθησαν ἐπὶ τμήματός τι-
νος τῆς τοποθεσίας αὐτῶν συγκροτεῖται τανῦν
ἡ ἀγορὰ τῶν ἵππων.

Παρὰ τὴν ἀκρόπολιν εὐρίσκεται τὸ πυριτι-
δοποιεῖον (Δζὲπ-χανὲ) ὅπερ κατὰ τὴν ἐπιγρα-
φὴν, ἥτις εὗρηται περσιιστὶ ἐγκεχαραγμένη ἐπὶ

τῆς Πύλης ἀνέρχεται εἰς τὸ ἔτος 962. Τὴν ἐπιγραφὴν ταύτην κατὰ παράκλησίν μου μοὶ μετέφρασεν ὁ Ἕλλην πεζοπόρος κ. Ἑμμανουὴλ Λάκων ἔχουσιν ὡς ἐξῆς: «Δοῦλοι τοῦ Θεοῦ, ἀκούσατε τί μέλλω νὰ εἶπω ὑμῖν. Ἐγὼ ὁ Μιλὶ-Χὰν ἦλθον ἐκ τῆς χώρας τῶν ἐλλήνων, ἐξελεξάμην τὸ μέρος τοῦτο πρὸς κατοικίαν καὶ χάριν ἀναμνήσεως ἀνήγειρα τὸ οἰκοδόμημα τοῦτο, τὸ ὁποῖον προώρισα εἰς κατοικίαν τῶν σοφῶν καὶ τῶν ἐγγραμμάτων». Αἱ διασκεδάσεις οὔτε πολυάριθμοι οὔτε ποικίλαι εἶναι ἐν Ἐρζερούμη. Τὰς παρασκευὰς ὅμως καὶ τὰς ἐορτὰς συναυλῖαι τελοῦνται ἐν τοῖς κυριωτέροις καφενείοις τῆς πόλεως, ὑπὸ μουσικῶν, οὐ πολλῆς ἀπολαύοντων τῆς τοῦ λαοῦ ἐκτιμήσεως καὶ ἀδόντων δι' ἐρρίνου φωνῆς τῇ συνοδίᾳ διαφόρων ἐπιχωρίων ὀργάνων, ὡς τοῦ καλουμένου σὰζ (εἶδους κιθάρας) τοῦ κεμεντζέ καὶ τοῦ σαντουρίου, ἀποτελουμένου ἐκ μεταλλικῶν χορδῶν ἐντεταμένων ἐπὶ σανίδος καὶ κρουομένων διὰ δύο μικρῶν τέμαχίων ξύλου· τέταρτον ὄργανον εἶδος ταμπουρίνου συμπληροῖ συχνάκισ τὴν ὀρχήστραν. «Οἱ καλλιτέχναι οὗτοι, ἄρχονται τοῦ ἔργου ἀπὸ πρωΐας καὶ παύονται αὐτοῦ τὸ ἑσπέρας. Ἐνταῦθα ὑπάρχουσι πολλὰ βυρσοδεψεῖα, σιδηρουργεῖα καὶ χαλκουργεῖα πολὺ καλύτερα ἀπὸ ἴσχυος ἄλλας πό-

λεις. Ἐν τῇ πόλει ταύτῃ περσικὰ χαλία δύνανται νὰ εὐρεθῶσιν ἄνευ μεγάλης δυσκολίας.

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΠΕΡΙΞ ΤΗΣ ΘΕΟΔΟΣΙΟΥΠΟΛΕΩΣ

Ἐκ τῶν πέριξ τῆς Θεοδοσιουπόλεως μερῶν ἄξιον σημειώσεως εἶναι, ἡ Ἰλιτζα (ἔδρα τῆς ὑποδιοικήσεως Ὀβὰ) ἣτις διὰ τὴν γλυκύτητα τοῦ κλίματος, τὴν ἐξαίρετον τοποθεσίαν, τὰς πολλὰς θερμὰς, συχνάζεται τὸ θέρος ὑπὸ τῶν κατοίκων τῆς πόλεως καὶ τῶν πέριξ.

Ἡ Ἰλιτζα = ὑποχλῖαρον ὕδωρ, κέκτηται τρεῖς μεταλλικὰς πηγὰς καὶ τρία λουτρὰ, ἐν δὲ τοῖς πέριξ ἀνθρακωρυχείον, μὴ παραχωρηθὲν εἰς ἐκμετάλλευσιν, θεωρούμενον ὅμως ὡς σπουδαιότατον· ἡ ἐκμετάλλευσις αὐτοῦ θὰ ἀπέβαινε λίαν προσοδοφόρος καὶ θὰ παρείχε πρὸς τούτοις μεγάλας ὑπηρεσίας, διότι ὁ χειμὼν εἶναι μακρὸς καὶ δριμύς ἐν Θεοδοσιουπόλει, τὰ δὲ ξύλα πωλοῦνται ἐν ὑπερόγκῳ τιμῇ — Ἡ Ἰλιτζα κατοικεῖται ὑπὸ Ἀρμενίων ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον καὶ ὀλίγων Τούρκων.

Ὡς φαίνεται εἰς Ἰλιτζα πρὸ πολλῶν ἐτῶν ὑπῆρχε Ἑλληνικὴ Κοινότης, ἣτις κατὰ τὰς τελευταίας ἑκατονταετηρίδας ἔνεκα τῶν καιρικῶν περιστάσεων παρήκμασε τέλεον καὶ κατηρημώθη. Οἱ ὀλίγοι ἐναπομείναντες ἐν αὐτῇ μέχρι τοῦ 1815 ἠναγκάσθησαν καὶ οὗτοι ἔνεκα τοῦ εὐαρίθμου

αὐτῶν νὰ μεταβῶσιν εἰς Ρωσσίαν ὅπου καὶ ἀπεκατεστάθησαν. Ἐν τῇ Ἰλιτζα σώζεται μόνον τὸ ἐλληνικὸν νεκροταφεῖον ὑπὸ τὴν ἐπωνυμίαν τῶν νῦν κατοίκων αὐτῆς Ἀρμενίων καὶ Τούρκων «ροῦμ μεζαρλίκ» καὶ ὡς φαίνεται πλησίον αὐτοῦ ὑπῆρχε καὶ ναὸς ὅστις καὶ ἀπετεφρώθη βραδύτερον. Τὰ ἐρείπια ταῦτα πολλάκις ἐπεσκέφθην μετὰ τῆς συζύγου μου καὶ τοῦ θυγατρίου μου. Ἐκεῖνο δὲ τὸ ὅποιον μοὶ ἔκαμεν μεγίστην ἐντύπωσιν, ἦτο ἡ κατὰ τὴν πρώτην ἐπίσκεψιν τῶν ἐρειπίων τούτων πραγματογνωστικὴ ἐρώτησις τοῦ θυγατρίου μου Ἀθανασίας: διατί εἶναι πέτρες ἐδῶ πατέρα; Ἀμέσως δάκρυα ἔρρευσαν ἐκ τῶν ὀφθαλμῶν μου, ἀναλογισθεὶς τὸ περιέχόμενον τῆς ἀπαντήσεως καὶ σταματήσας ὀλίγον, ἐνεθυμήθην τοὺς πλήρεις ἀληθείας ἐκείνους στίχους τοῦ ᾠσματος τῆς μητρὸς τοῦ Ἡλίου — «Σἐρείπια μαῦρα σ' ἀφῆκαν θαμμένῃ, καὶ σέχουν ξεχάσει δικοί σου καὶ ξένοι».

Χολέγα—κωμόπολις 2 ἡμέρας πρὸς τὸ ἐνδότερον τῆς Θεοδοσιουπόλεως ἐν τῇ Κουρδία, ἔχουσα περὶ τὰς 50 οἰκογενείας Ἑλλήνων ὀρθόδοξων ὁμιλούντων τὴν Κουρδικὴν γλῶσσαν ἐκτὸς 5 — 6 ἀτόμων ὁμιλούντων τὴν Λαζικὴν. Οἱ δυστυχεῖς οὗτοι Ἕλληνες εἶναι ἀξιολύπητοι — σχολεῖον δὲν ἔχουσι. Πάντες καταγίνονται εἰς τὴν κτηνοτροφίαν καὶ τὴν γεωργίαν — Δὲν εὐρέθη

κανείς μεταξὺ αὐτῶν πεπαιδευμένος νὰ ζητήσῃ
 χεῖρα βοηθείας πρὸς ἴδρυσιν σχολείου, ὡς ἐκ-
 κλησία χρησιμεύει αὐτοῖς μικρὸς οἰκίσκος—
 Πολλάκις ἔρχονται εἰς Θεοδοσιούπολιν οἱ δυσ-
 τυχεῖς, καὶ ἔτυχε νὰ συνομιλήσω μετὰ τινος ὁ-
 μιλοῦντος ὀλίγον τὴν Λαζικὴν, ὁ ὁποῖος μετὰ
 μετὰ πόνου μέλεγεν, δὲν ἔχομεν σχολεῖον—τί
 νὰ κάμωμεν—ἐχάσαμε τὴν γλῶσσάν μας ἀλλ'
 ὄχι καὶ τὴν θρησκείαν μας—Εὐχῆς ἔργον ἤθελεν
 εἶσθε, ἐὰν ὡς ἀπὸ μηχανῆς Θεὸς ἐπήρχετο ἀρω-
 γός τις πρὸς ἴδρυσιν σχολείου τινὸς ἐν τῇ ἐντὸς
 τῇ Κουρδίᾳ εὕρισκομένη ταύτῃ κωμοπόλει. Ἐ-
 φιστῶ τὴν προσοχὴν τῶν ἀρμοδίων διὰ τὴν κω-
 μόπολιν ταύτην, ἥτις μετὰ παρέλευσιν ὀλίγων
 ἐτῶν μέλλει νὰ ἐκ κουρδισθῇ πρὸς μέγα αἴσχος
 τῶν ἀπανταχοῦ εὕρισκομένων Ἑλληνικῶν Φι-
 λεκπαιδευτικῶν Συλλόγων.

Νικχὰγ χωρίον ὄχυρὸν 11 χ. μ. μακρὰν τῶν
 ρωσσικῶν ὁρίων ἔδρα ὑποδιοικήσεως κατοικοῦ-
 μενον ὑπὸ Ἀρμενίων καὶ Τούρκων.

Βαγλαζήτ πόλις ὄχυρὰ κτισθεῖσα ὑπὸ Βαγλα-
 ζήτ τοῦ Γιλδιρίμ, ἐπὶ τῆς ὁδοῦ τοῦ Εὐφράτου πρὸς
 τὴν Λ. Οὐρμίαν καὶ τὰ Τουρκοπερσικὰ σύνορα.

Εἰς τὴν μητρόπολιν Θεοδοσιουπόλεως ὑπά-
 γονται καὶ τὰ ἐξῆς χωρία κατοικούμενα ὑπὸ Ἑλ-
 λήνων ὁμιλούντων τὴν τουρκικὴν γλῶσσαν ἐλ-
 λείψει σχολείων.

Κατράχ (20 οἰκ.). Χόσκιθι (40 οἰκ.) Καρὰ
 ἰσμὰκ (15 οἰκ.) Τσαμούρια (25 οἰκ.) Τὰ χωρία
 ταῦτα ἐγκατελείφθησαν εἰς τὴν τύχην των. Διὰ
 τὸ χωρίον Τσαμούρια ἐλήφθη φροντὶς παρὰ
 τῶν ἐν Τραπεζοῦντι ἀδελφῶν Σεράση περὶ ἀπο-
 στολῆς διδασκάλου πρὸς διάδοσιν τῆς ἑλληνι-
 κῆς γλώσσης. Χιλιάκισ εὗγε εἰς τοὺς ἐθνῶπρε-
 πῶς ἐργαζομένους ἀδελφοὺς Σεράση. Τὸ παρά-
 δειγμα αὐτῶν εἶθε νὰ εὖρη ἡχὼ καὶ εἰς τὰς καρ-
 δίας τῶν ἐν Τραπεζοῦντι βαθυπλούτων ὁμογε-
 νῶν. Εἶθε. Ἐλπίζω ὅμως ὅτι ἡ Α. Μ. ὁ πατριάρ-
 χης Ἀντιοχείας ἀναγινώσκων τὰς γραμμὰς ταύ-
 τας θέλει φροντίσῃ. Εἶθε. Ἐὰν ὅμως δὲν ᾔθελε
 ληφθῇ φροντὶς καλὸν ᾔθελεν εἴσθε σύμπασα ἡ
 ἐπαρχία Θεοδοσιουπόλεως νὰ ποσκιρτήσῃ καὶ
 προσκολληθῇ εἰς τὴν ἐπαρχίαν Χαλδίας πρὸς
 σωτηρίαν αὐτῆς.

Βαῖβουρτ (ὑψ. 1600 μ.) εἶναι πόλις 10,000
 κατοίκων, συνεσφιγμένη ἐντὸς δύο λόφων μετ'
 ἀγορᾶς ἱκανῶς σπουδαίας, καὶ ἐτέρας μεγάλης
 τοιαύτης, συγκροτουμένης τὸν Μάϊον καὶ Σε-
 πτέμβριον. Αἱ οἰκίαι μονώροφοι σχεδὸν πᾶσαι,
 εἰσὶ κακῶς ἐκτισμέναι καὶ ἔνεκα τοῦ μεγάλου
 ψύχους τοῦ χειμῶνος ἔχουσι μικρότατα παράθυ-
 ρα. Ὁ Τσοροῦκ (Κῦρος) ρέων ἐκ τοῦ νότου πρὸς
 βορρᾶν, διαχωρίζει τὴν πόλιν εἰς δύο τμήματα,
 συνδεόμενα μετ' ἀλλήλων διὰ τεσσάρων ἢ πέντε

μικρῶν γεφυρῶν. Ὁ πρὸς ἀνατολὰς ἐν εἶδη ὁ-
στράκου χελώνης λόφος ὀχυροῦται ὑπὸ εὐρείας
ἀκροπόλεως ἐν ἐρειπίοις μετὰ προχώματος καὶ
χαρακμάτων κατερχομένων μέχρι τοῦ ἡμίσεως
ὑψους τοῦ λόφου. Ἐκεῖ κατὰ τὴν ἔλευσίν μου εἰς
Θεοδοσιούπολιν ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ λόφου, εἶ-
δον κατασκηνώσεις ἱνὰς τῶν Κούρδων μετὰ τῶν
μελαινῶν αὐτῶν σκηνῶν καὶ τῶν κτηνῶν αὐτῶν
βοσκόντων ἐν τοῖς πέριξ. Ὁ σῖτος τοῦ ὀροπε-
δίου τοῦ Βαῖβουρτ τροφοδοτεῖ δεκάδα περίπου
ἀρμενικῶν χωρίων. Αἱ οἰκίαι εἶναι μονώροφοι
ὥς ἐπὶ τὸ πλείστον μετ' ἐπιπέδων στεγῶν κεκα-
λυμμένων ὑπὸ χώματος. Ἐνταῦθα ὑπάρχει μικρὰ
ἐλληνικὴ κοινότης ἀποτελουμένη ἐξ ἐμπόρων τῶν
πλείστων ἐλθόντων ἐξ Ἀργυρουπόλεως καὶ Τρα-
πεζοῦντος· διατηροῦσι ἂν καὶ ὀλίγοι 30 μόλις
οἰκογένειαι πάσῃ δυνάμει σχολεῖον καὶ ἐκκλη-
σίαν. Τὸ Βαῖβουρτ ἐκκλησιαστικῶς ὑπάγεται
εἰς τὸν θρόνον Θεοδοσιουπόλεως, ὁ ὁποῖος ἀπὸ
δέκαπενταετίας χηρεύει καὶ ἐλπίζομεν ὅτι ἡ ἐλ-
ληνικὴ κοινότης Βαῖβουρτίου ἐν τῇ διακρινοῦσῃ
αὐτῇ φιλογενείᾳ, θέλει ἔλθῃ εἰς συνενόησιν
μετὰ τῆς ἐλληνικῆς κοινότητος Θεοδοσιουπό-
λεως, ὅπως ἀπὸ κοινοῦ κινήσωσι πάντα λίθον
πρὸς πλήρωσιν τοῦ χηρεύοντος θρόνου, δι' ἐλ-
ληνοφώνου μητροπολίτου. Γνωρίζετε κάλλιον
ἐμοῦ ὧ φιλογενεῖς κάτοικοι τοῦ Βαῖβουρτίου τὴν

ἀνάγκην τῆς πληρώσεως τοῦ μητροπολιτικοῦ τούτου θρόνου. Αἱ πολλαὶ ἐθνικαὶ ἡμῶν ἀνάγκαι ἐπιβάλλουσιν ἡμῖν συντονὸν ἐνέργειαν. — Ἐὰν ἡμεῖς θελήσωμεν θὰ τὸ κατορθώσωμεν. — Τὸ πρῶτον ἐθνικόν μας ἔργον θὰ εἶναι ἡ ἀπὸ κοινοῦ μετὰ τῆς Θεοδοσιουπόλεως σύνταξις ἐγγράφου καταλλήλου πρὸς τὴν Α. Μ. τὸν πατριάρχην Ἀντιοχείας ἐν τῷ ὁποίῳ ἐγγράφῳ θὰ ζητῶμεν τὴν ἀποστολὴν ἐλληνοφώνου ἀρχιερέως — καὶ ἴδωμεν τί θὰ μᾶς ἀπαντήσῃ ἡ Α. Μ. ὁ πατριάρχης. Τὸ περιμένομεν.

Ἐρζινγκιὰν π. Ἀρσίγκη, ἐπὶ τῆς δεξιᾶς ὄχθης τοῦ Εὐφράτου καὶ ἐπὶ εὐρείας πεδιάδος, ἔδρα διοικητοῦ μετὰ 23000 κατοίκων, καὶ ἔδρα τοῦ Μουσούρου τοῦ Δ' στρατιωτικοῦ σώματος. Ἡ πόλις περικυκλοῦται ὑπὸ ἀμπελώνων καὶ κήπων καταφύτων συνενοῦται δὲ δι' ἀμαξιτοῦ 176 χ. μ. μετὰ τῆς Θεοδοσιουπόλεως. Καὶ ἐνταῦθα ὑπάρχει μικρὰ ἐλληνικὴ κοινότης ἐκ 30 οἰκογενειῶν συγκειμένη, διατηροῦσα καὶ αὕτη πάση δυνάμει ἐκκλησίαν καὶ σχολεῖον.

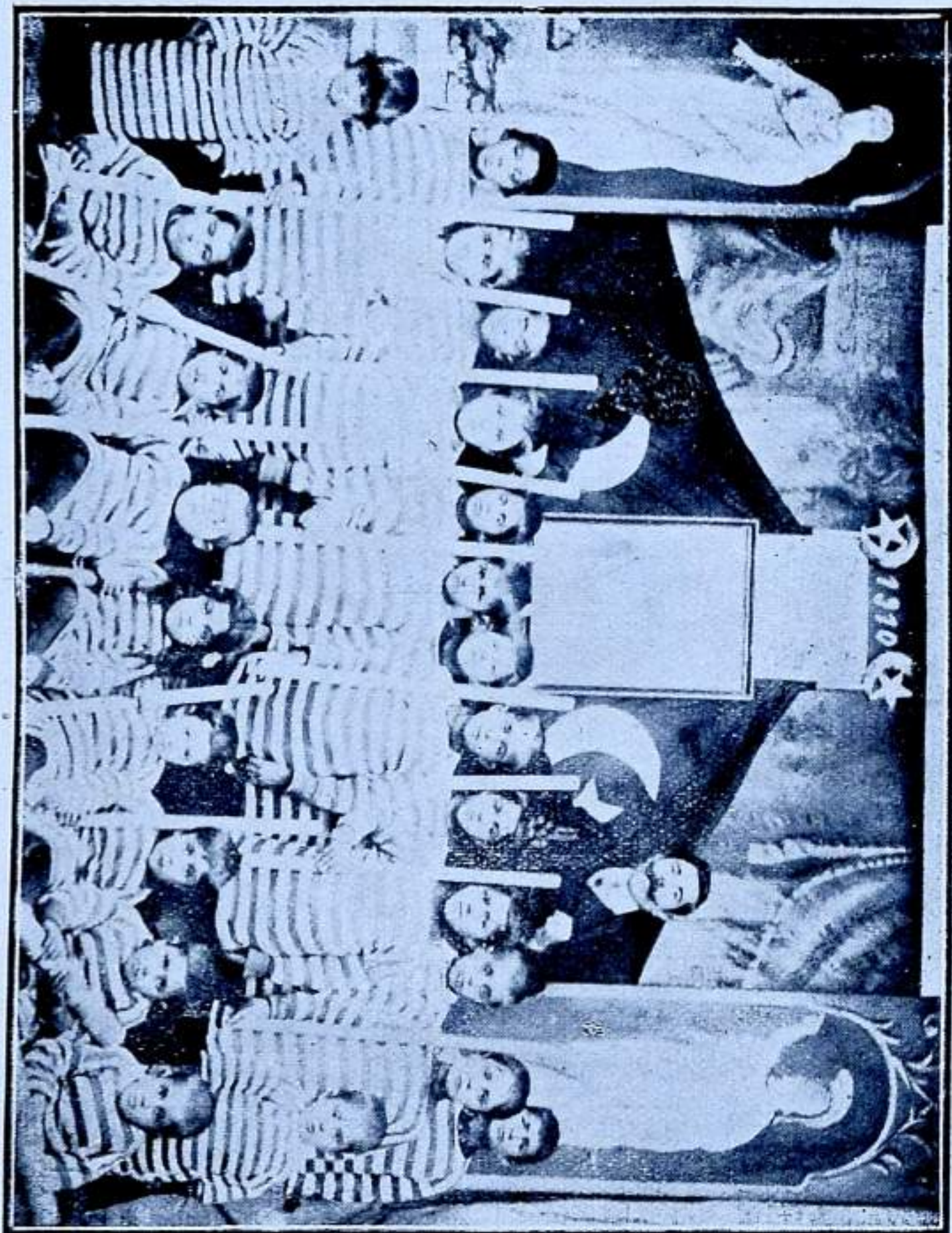
Αἱ κοινότητες ἅπασαι τῆς ἐπαρχίας Θεοδοσιουπόλεως χρήζουσιν ὑποστηρίξεως ἐκ μέρους τῶν ἐθνικῶν κέντρων, διότι ἐνταῦθα τὰ τέκνα μας ἐρχόμενα νὰ ἐκπληρώσωσι τὴν στρατιωτικὴν θητείαν θὰ δύνανται νὰ εὕρωσι παρηγορίαν

καὶ περίθαλψιν. (Γνωστὸν ὅτι ἐν Θεοδοσιουπόλει ὑπάρχουσι πολλοὶ στρατιῶται Ἕλληνες).

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΣΧΟΛΗ ΘΕΟΔΟΣΙΟΥΠΟΛΕΩΣ

Μεταξὺ τῶν μεγάλων σχολείων τῶν ἄλλων ἐν Θεοδοσιουπόλει κοινοτήτων καὶ τῶν καθιδρυμάτων τῶν ξένων, ἡ τῶν ἐλλήνων ὀρθοδόξων κοινότης, μόλις 48 οἰκογενεῖας ἀριθμοῦσα, διατηρῇ πάσῃ δυνάμει ἀστικὴν τῶν ἀρρένων σχολὴν ἐν ᾗ φοιτῶσιν καὶ τὰ θήλεα, διδάσκονται δ' ἐν τῇ σχολῇ τὰ ἐργόχειρα καὶ τὴν οἰκιακὴν οἰκονομίαν ὑπὸ πτυχιούχου διδασκαλίσσης. Τὸ τὸν Ἕλληνα Θεοδοσιουπόλεως χαρακτηρίζον εἶναι ἡ στοργὴ καὶ ἀγάπη πρὸς τὴν πατρίον αὐτοῦ γλῶσσαν, διὰ τοῦτο ὁ Θεοδοσιουπολίτης ἔχει ὡς ὄρον ἀπαραίτητον τῆς ζωῆς του, τὴν διατήρησιν τῶν ἐκπαιδευτηρίων του, ἔστω καὶ μεστέρρησιν τῆς ἑαυτοῦ τροφῆς. Πρὸ ὀλίγων ἐτῶν ἡ καθαρεύουσα ἐλληνικὴ γλῶσσα ἐλαλεῖτο παρ' εὐαριθμοτάτων οἰκογενειῶν ἐν Θεοδοσιουπόλει. Τὸ ξενόφωνον ἐκλείπει ὁσημέραι ἀπὸ τῶν ὁμογενῶν, καὶ μετ' ἐγκαυχήσεως ἐθνικῆς ἀκούει τις τὴν Θεοδοσιουπολίτιδα νέαν γενεάν, νὰ ἐννοῇ, νὰ ὁμιλῇ καὶ γράφῃ τὴν ἐλληνικὴν γλῶσσαν, γενικῶς νῦν. Ἡ συντήρησις τῶν σχολῶν τούτων ἀπαιτεῖ ἐτησίαν δαπάνην 150 λιρῶν ὀθωμανι-

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΣΧΟΛΗ ΘΕΟΔΟΣΙΟΥΤΙΟΝΕΩΣ

κῶν. Πάγιοι πόροι εἰσὶν ὀλίγαι κτηματικαὶ πρόσοδοι, αἱ λοιπαὶ δαπάναι καλύπτονται, ἐκ τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ ταμείου, καὶ ἐκ διαφόρων ἐκτάκτων πόρων, οὓς αἱ ἐκάστοτε ἐφορεῖαι ἐξευρίσκουσιν, οἱ δὲ Θεοδοσιουπολῖται ἐν τῇ φιλομουσίᾳ τῶν καταβάλλουσιν. Καὶ εἶναι ὄντως ἀξιέπαινος ἡ ἐλληνικὴ κοινότης Θεοδοσιουπόλεως ἣτις μήτε πολυπληθὺς μήτε πλουσία οὖσα δὲν ὀκνεῖ νὰ δαπανᾷ ὑπὲρ ἐκπαιδεύσεως τῶν τέκνων της, ποσὸν ὅπερ ἄλλαι πλουσιώτεραι κοινότητες δυσκόλως θὰ κατέβαλον.

Εἶναι ἄξιος πολλῶν συγχαρητηρίων καὶ ἐθνικῶν ἐπαίνων, ὁ ἐφοροταμίας τῆς ἐλληνικῆς σχολῆς Θεοδοσιουπόλεως κ. Δημήτριος Κατενῶφ ὅστις μ' ὅλας τὰς καιρικὰς περιστάσεις καὶ ἀνωμαλίας διετήρησεν ἀξιοπρεπέστατα τὴν σχολήν. Εἰς τοῦτο δ' οὐκ ὀλίγον συνετέλεσεν καὶ ἐκάστοτε συντελεῖ ὁ ἀξιότιμος κ. Λεωνίδας Μακρίδης, τὸ προπύργιον τῶν ἐκεῖ ἐγκατεστημένων ὁμογενῶν, πρὸς ὃν ἡ ἐλληνικὴ κοινότης Θεοδοσιουπόλεως τρέφει ἀμέριστον ἀγάπην καὶ ἐκτίμησιν, καὶ ὃν ὀφείλει τὸ πατριαρχεῖον δεόντως νὰ ἐνθαρρύνῃ, πρὸς σωτηρίαν τῆς ἐκεῖ ὁμογενοῦς κοινότητος. Κατὰ τὴν ἀναχώρησίν μου ἐκ Θεοδοσιουπόλεως 12 ἰουνίου, ἐπειδὴ εὕρισκέτο εἰς Σαρῇ Καμοὺς δι' ἀλλαγὴν ἀέρος τῷ ἀπέστειλα τὴν ἐξῆς λακωνικὴν ἐπιστολήν· «ἀτρέμας ἔ-

σο...» Β. Μ. . . . Ἐπίσης ἡ κοινότης Θεοδοσιουπόλεως εἶναι ἀξία συγχαρητηρίων διότι δὲν ἐδέχθη τὴν πρότασιν τοῦ ἐν Ἐρζερούμη Ρώσσου προξένου κατὰ τὸ ἔτος 1897 περὶ εἰσαγωγῆς ἐν τῇ σχολῇ τῆς Ρωστικῆς γλώσσης ὑπὸ διδάσκαλον Ρώσσον ! Καλὸν ὅμως ἤθελεν εἶσθε εἶναι ἡ κοινότης Θεοδοσιουπόλεως διὰ παντὸς μέσου ἤθελεν ἀντικαταστήσῃ τὸν ὀθωμανὸν διδάσκαλον τῆς τουρκικῆς διὰ χριστιανοῦ. Ναὶ μὲν, ἡ σεβαστὴ δημογεροντία πιεσθεῖσα ἐδέχθη τότε, ἀλλὰ τώρα δύναται νὰ τὸν ἀντικαταστήσῃ διὰ πολλοὺς καὶ διαφόρους εὐνοήτους λόγους.

ΟΡΘΟΔΟΞΟΣ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΘΕΟΔΟΣΙΟΥΠΟΛΕΩΣ

Ἡ ὀρθόδοξος ἐλληνικὴ Ἐκκλησία τῆς Θεοδοσιουπόλεως τιμωμένη ἐπ' ὀνόματι τοῦ ἁγίου Γεωργίου τοῦ Τροπαιοφόρου, εἶναι ἐκτισμένη ὀλίγον μακρὰν τῆς ἐλληνικῆς σχολῆς καὶ σχεδὸν πρὸς τὸ ἄκρον τῆς πόλεως. Ὁ ἀρχαῖος ναὸς εἰς τὴν θέσιν τοῦ ὁποίου ἐκτίσθη ὁ νέος ἦτο σμικρότατος χαμηλότατος καὶ δίκην κατακόμβης, μόλις εἶχε περὶ τὰ δύο μέτρα ὕψος, ἄνωθεν τῆς ἐπιφανείας τῆς γῆς, καὶ ἐστερεῖτο κωδωνοστασίου, γυναικείου, καὶ ὡς φαίνεται ἔκ τινος μητροπολιτικοῦ ἐγγράφου ἀπετεφρώθη, καὶ πά.

λιν ἀνωκοδομήθη μὲ τὴν αὐτὴν περιφέρειαν μὲν, μὲ ὀλιγώτερον ὅμως ὕψος. Γνωστὸν τυγχάνει τοῖς πᾶσιν, ὅτι, ὁ Ἕλληνα τῆς Μικρᾶς Ἀσίας εὐρίσκετο κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην εἰς κατάστασιν μὴ ἐπιτρέπουσαν αὐτῷ τὴν ἀνέγερσιν μεγαλοπρεπῶν εὐκτηρίων οἴκων. Καὶ δὴ ἐν τοῖς πρώτοις κατηργήθη πᾶσα θρησκευτικὴ τελετὴ τῆς ἐξωτερικῆς λατρείας τοῦ χριστιανισμοῦ ὑπὸ τῶν ἐπιδρομέων τῆς Κόκκινης μηλιᾶς. Οἱ δυστυχεῖς χριστιανοὶ ἐκαλοῦντο εἰς τὸν ναὸν περὶ ὄρθρον βαθὺν κατὰ τὸν ἐξῆς τρόπον· Ὁ κανδηλάπτης περιερχόμενος τὴν πόλιν, ἔκρουε τὰς θύρας τῶν ὀρθοδόξων, οἱ δὲ χριστιανοὶ ἀφυπνιζόμενοι, ἔσπευδον εἰς τὸν ναὸν ὅπως εὐχαριστήσωσι τῷ Θεῷ, διότι πλησθείσης οἴκτου τῆς καρδίας τοῦ τούρκου, συγκατετέθη οὗτος νὰ ἐπιτρέψῃ, τῷ χριστιανῷ ἀντὶ τοῦ νενομισμένου χαρατσίου, νὰ φέρῃ τὴν κεφαλὴν ἐπὶ τῶν ὤμων. — Αἱ δὲ λίαν ἀπομακρυσμέναι τῶν ναῶν οἰκίαι ἐλάμβανον γνῶσιν τῆς ἐμφανίσεως τοῦ λυκαυγούς διὰ τῶν ἀλεκτόρων, οἵτινες ἀντικαθίστων τοὺς κανδηλάπτας, τὰ σήμανδρα καὶ τὰ ὠρολόγια.

Ἀπὸ τοῦ ἔτους 1854 ἤρξατο ἡ μεγαλοπρεπὴς ἀνέγερσις τοῦ ναοῦ τῇ δραστηρίῳ ἐνεργείᾳ τοῦ αἰοιδίμου μητροπολίτου Τιμοθέου. Ἀνηγέρθη δὲ δι' ἀδράας συνεισφορὰς τῶν Θεοδοσιουπολιτῶν

καὶ διὰ προαιρετικῆς τῶν ἔξω ὁμογενῶν ἀ-
νῆλθεν αὕτη εἰς τὸ σημαντικὸν ποσὸν τῶν 300
λιρῶν.

Κατὰ τὸ ἔτος 1865 ἐγένετο ὁ τέμπλος τοῦ
ναοῦ τῇ ἐπιστάσῃ τοῦ προκρίτου Λαζάρου Μα-
κρίδου, κατὰ δὲ τὸ ἔτος 1876 ἐγένετο ἡ ἐσωτε-
ρικὴ διακόσμησις τοῦ ναοῦ, εἰκόνες, ἄμβων,
στασίδια κ.τ.ἄ. τῇ εὐγενεῖ φροντίδι καὶ ἐπιμε-
λείᾳ τῶν προκρίτων Παναγ. Τσαλιγοπούλου, Λα-
ζάρου Μακρίδου, Θ. Ὀρνιθοπούλου καὶ Δημη-
τρίου Μουζενίδου.

Πράγματι ἡ ἐσωτερικὴ διακόσμησις τοῦ ναοῦ
τούτου εἶναι ἑκτακτος· αἱ δὲ εἰκόνες ὑπὸ ἔποψιν
ζωγραφικῆς ἐπέτυχον ἄριστα. Ἀναγινώσκων τις
τὰ ἔγγραφα τῆς διακοσμήσεως τοῦ ναοῦ ἀνα-
καλύπτει ἀκουσίως τὴν φιλογένειαν, εὐσέβειαν
καὶ προθυμίαν πρὸς πᾶν τὸ ἐθνικὸν, τῶν ἀνδρῶν
τῆς ἐποχῆς ἐκείνης. Ὁ ναὸς οὗτος παρὰ πάν-
των ὁμολογεῖται ὡς ὁ μεγαλοπρεπέστατος καὶ
ὁ καλλιτεχνικώτερος τῶν ἐν τῷ κλίματι τοῦ πα-
τριαρχείου Ἀντιοχείας εὕρισκομένων ναῶν.

Ἐξωθεν ὅμως τοῦ ναοῦ τί βλέπω; Οἶμοι, τὸ
σεσαθρωμένον καὶ ἐτοιμόροπον πλέον οἰκοδό-
μημα τῆς μητροπόλεως τὸ ὁποῖον μ' ὑπενθυμί-
ζει τὸ τοῦ σοφοῦ Ι. Βαλαβάνη, ὅστις λόγον ποι-
ούμενος περὶ τῶν ἐρειπίων τῆς μικρᾶς Ἀσίας
λέγει, τοῖ περιφανεῖς ναοὶ καὶ τὰ δαιμόνια ἔργα

τέχνης τῶν ἀποιχομένων γενεῶν τέλεον ἐξηλείφθησαν ἀπὸ προσώπου τῆς γῆς, ἡ δὲ χαριτόβρυτος γῆ ἀπεςκελετώθη ἐξ ὀλοκλήρου».

Ἐπίτροπος τοῦ ναοῦ τούτου διετέλεσεν ὁ φιλογενέστατος κ. Σαμψὼν Μακρίδης, ὅστις εἶναι ἄξιος πολλῶν ἐπαίνων διὰ τὴν μετ' αὐταπαρνήσεως ἐπιτελεσιν τοῦ καθήκοντός του.

Ὁ βέβηλος τῆς ἐκκλησίας τοῦ ἁγίου Γεωργίου
τῆς ἐλληνικῆς κοινότητος Θεοδοσιουπόλεως

Γ. Κεφαλίδης

ΚΕΦΑΛΙΔΗ. Δεν ἦσο γενναῖος, μάλλον ἦσο δειλός, ἐνῶ ἐπαρουσιάζεσο ὡς γενναῖος κομπορήμων καὶ ἐγωῖστής· ἔθυσες τὰ ἱερώτερα αἰσθήματα, τὰς ὑψηλοτέρας ἰδέας πρὸ τοῦ ταπεινοῦ καὶ ἐξηυτελισμένου ἐγώ σου. Ἐπεθύμεις νὰ ἦσαι μικρὸς τυραννίσκος τῆς κοινότητος Θεοδοσιουπόλεως καὶ πάσης ἀδυναμίας ἐπελαμβάνεσο καὶ ἐδημιούργεις καταστροφὰς ἐπὶ καταστροφῶν διὰ τὸ ἀσθενὲς θήραμά σου. Ἦσο ψυχὴ ποταπὴ καὶ ἀνίερος καρδία θηριώδης καὶ αἰμοχαρὴς, ἐγένεσο σὺ ἡ αἰτία, ὥστε ἡ ἐκκλησία νὰ πολιορκηθῇ ὑπὸ στρατοῦ, καὶ νὰ μείνῃ κλειστὴ καθ' ὅλην τὴν Μεγάλην ἐβδομάδα καὶ δὴ κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς Ἀναστάσεως τοῦ Κυ-

ρίου!!! Μετῆλθες πᾶν μέσον συκοφαντίας πα-
 ρὰ τῷ εὐπίστῳ νομάρχῃ διὰ τὸν ἄθῳν καὶ ἄρι-
 στα μεμορφωμένον ἐφημέριον τῆς κοινότητος
 Στυλιανόν, ὃν καὶ κατώρθωσας νὰ ἐξορίσης
 μετὰ κουστωδίας στρατιωτῶν, διότι δῆθεν δὲν
 εἶχεν ὀθωμανικὰ φρονήματα!!! παρέδωσες τὴν
 κλεῖδα τὴν ἐκκλησίας τῷ νομάρχῃ! Δὲν ἤρκέ-
 σθης μόνον εἰς τοῦτο ἀρνησίθρησκε, ἀλλ' ἐξώ-
 ρισας καὶ τὸν μετέπειτα ἐπὶ τούτῳ ἀποσταλέν-
 τα παρὰ τοῦ οἰκουμενικοῦ πατριαρχείου ἑξαρ-
 χον κ. Γερβάσιον Σουμελίδην, διότι κατιδὼν
 τὴν ἄδικον καὶ ἀντεθνικὴν διαγωγὴν σου σ' ἐ-
 νουθέτησεν ὥς ἔδει εἰς κληρικὸν διαιτητὴν. Καὶ
 ὅμως ἡ σκληρὰ σου καρδιά δὲν συνετρίβη
 ἐξ ἐναντίας ἔχαιρε βλέπουσα ἀποστελλόμενον
 τὸν ἑξαρχον μετὰ κουστωδίας εἰς τὸ στρατοδι-
 κεῖον Ἑρζινγκιὰν, διότι δῆθεν ἐμβάλλει ἀντο-
 θωμανικὰ φρονήματα εἰς τοὺς χριστιανοὺς στρα-
 τιώτας. Καὶ οἱ μὲν ὑπὸ σοῦ συκοφαντηθέντες
 καὶ ἐξορισθέντες ἐστέφθησαν ὑπὸ τε τῶν πα-
 τριαρχείων καὶ τοῦ ἔθνους ἡμῶν, δι' ἀμαράντου
 στεφάνου, τῆς αὐτῆς δὲ τιμῆς ἡξιώθη καὶ ἡ σε-
 βαστὴ δημογεροντία Ἑρζερούμης ὧν τὰ ὀνό-
 ματα θέλουσιν σημειωθῇ ἐν ταῖς δέλτοις τῆς
 ἱστορίας.

Σὺ ὅμως ἀπόβλητος τῶν κοινωνικῶν συνθη-
 κῶν, θὰ ἀφίστασαι τῶν ἐγκοσμίων, τῆς μνήμης

τοῦ βεβήλου μόνον γενόμενος ἄξιος. Ἐπὶ τῆς βαρυτάτης τοῦ τάφου σου πλακὸς ἐνεγράφη ἤδη «Φεύγετε τὸν βέβηλον» καὶ αἱ ἀραὶ ἀλληδιάδοχοι σωρεύονται ἐπὶ τῆς ὑπ' αὐτὴν ἐγκλειομένης Κεφαλῆς σου.

Φανάριον τῇ 25ῃ Ἰουνίου 1911.

Ἐπιστολὴ πρὸς τὴν Α. Μ. Μακαριότητα τὸν Πατριάρχην Αντιοχείας κ. κ. Γρηγόριον

Εἰς Δαμασκόν.

Μακαριώτατε,

Τὸ τῆς Θεοδοσιουπόλεως εὐσεβὲς χριστεπώνυμον πλήρωμα, βαθύτατα συντετριμμένον τὴν καρδίαν, καὶ ἐν ἀπογνώσει διατελοῦν, βαρέως φέρει τὴν ἀπὸ 10ετίας χηρείαν τοῦ θρόνου τούτου. Αἱ περιστάσεις, Μακαριώτατε, ἀπαιτοῦσιν τὴν ὅσον τὸ δυνατόν τάχιον, πλήρωσιν τοῦ θρόνου τούτου διὰ Μητροπολίτου δραστηρίου πολυπείρου ἐλληνοφώνου καὶ ἱκανοῦ. Μὲ καρδίαν πάλλουσαν περιμένομεν τὴν μακαρίαν ἐκείνην ἡμέραν, ἣτις ἐνταυτῷ θὰ ᾔηται καὶ ἔναρξις τῆς εὐτυχίας, τῆς ὁποίας πρὸ πολλοῦ στερεῖται ἡ ἐπαρχία αὕτη. Δὲν κρύπτω Μακαριώτατε ὅτι ὁ μέλλων Μητροπολίτης τῆς ἐπαρχίας ταύτης, ἔχων ἀ σπογγίσῃ πολλὰ δάκρυα, πολλὰς πληγὰς νὰ θεραπεύσῃ, καὶ πλείστας καρδίας νὰ παρηγορήσῃ. Ἐπὶ τούτοις ἐξαιτούμενος τὰς εὐχὰς καὶ εὐ-

λογίας τῆς Ὑμετ. Μακαριότητος ὑποσημειοῦμαι
βαθυσεβάστως

ΒΑΣΙΛ. ΜΑΡΓΑΡΙΤΗΣ

ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΟΜΟΝΟΙΑ

Ἡ ἰδρυσις τοῦ συλλόγου τούτου κυρίως ὀφεί-
λεται εἰς τὸν εὐγενῆ ζῆλον τῶν φιλομούσων νέων
τῆς πόλεως ταύτης, οἵτινες βαθύτατα ἠσθάνθη-
σαν τὴν ἀνάγκην τῆς ἰδρύσεως παρθεναγωγείου,
διὰ τὴν ἔλλειψιν τοῦ ὁποίου ἠναγκάζοντο τὰ κο-
ράσια νὰ μεταβαίνωσιν εἰς τὰς ἐνταῦθα σχολὰς
τῶν καλογραιῶν. Δυσχερὲς τῷ ὄντι τὸ ἔργον ὃ
περ ἀνέλαβον, πολλαὶ δὲ δυσκολίαι καὶ ἐμπόδια
συνήθη ἐν τοιαύταις περιστάσεσι παρουσιά-
σθησαν, ἔτι δὲ καὶ ἡ ἐνταῦθα ἐνσκήψασα ἀπο-
δημία, ἣτις σχεδὸν διεσκόρπισε τὰ εὐάριθμα
εἰσέτι μέλη αὐτῆς. Οἱσχόντες τὴν πρωτοβου-
λίαν ταύτην νέοι δὲν ἀπεθαρρύνθησαν, ἀλλὰ διὰ
πλείονος ἔτι προθυμίας καὶ ζήλου ἐπεδίωξαν τὸν
ιερὸν αὐτῶν σκοπὸν, καὶ οἱ κόποι των ἐστέφθη-
σαν ὑπὸ πλήρους ἐπιτυχίας. Ἱερὸς τῷ ὄντι καὶ
μέγας καὶ κοινωφελὴς ὁ ὑπὸ τοῦ συλλόγου ἡ
Ὁμόνοια ἐπιδιωκόμενος σκοπὸς ὅστις προυτίθε-
ται νὰ ἐξασφαλίσῃ κεφάλαια ἀρκοῦντα πρὸς τε
ἰδρυσιν παρθεναγωγείου ἔτι δὲ διὰ τῶν τόκων αὐ-
τῶν νὰ ἐξασφαλισθῇ τοῦλάχιστον ὁ μισθὸς διδα-

ΕΛΛΗΝΙΚΟΝ ΠΑΡΘΕΝΑΓΩΓΕΙΟΝ
ΘΕΟΔΟΣΙΟΥΠΟΛΕΩΣ

σκαλίσσης. Ἡ περιουσία τοῦ συλλόγου ἀνελ-
θοῦσα ἐκ διαφόρων συνδρομῶν, ἐτησίων ἐπιχο-
ρηγήσεων καὶ θεατρικῶν παραστάσεων εἰς 160
λίρ. ὀθωμ. περίπου κατετέθη εἰς τὸ μέγα τραπε-
ζιτικὸν κατάστημα τῶν ἀδελφῶν Καππαγιαννί-
δου· τὰ δὲ ἔπιπλα αὐτοῦ ὧν ἡ ἀξία ὑπερβαίνει
τὰς 50 λίρ. ὀθωμ. εἰσὶ τοποθετημένα ἐν τῇ με-
γάλῃ αἰθούσῃ τῆς σχολῆς. Τίς ἤλπιζεν ὅτι μία
δραξ Ἑλλήνων ἤθελε πράξῃ θαύματα ἐν τῇ ἀ-
ποκέντρῳ ταύτῃ γωνίᾳ; Ὑπὲρ τοῦ συλλόγου κάλ-
λιστα εἰργάσθη ἅπαντα μὲν ἡ νεολαία Ἑρζε-
ρούμης ἰδίως οἱ δόντες ζωὴν εἰς τὸν σύλλογον
εἶναι ὁ κάλλιστα μεμορφωμένος κ. Γεώργιος Πα-
οασκευᾶς, ὁ πρόεδρος τοῦ συλλόγου φέρελπισ
νέος κ. Σοφοκλῆς Χαραλαμπίδης Ἐπ. Κατενώφ
καὶ ὁ ὑπὲρ παντὸς ἐθνικοῦ θυσιαζόμενος κ. Ἀρι-
στείδης Κυριακίδης. Εὖγε.

ΛΟΓΟΣ

περὶ ἰδρύσεως Ἑλληνικοῦ παρθεναγωγείου
ἐν Θεοδοσίουπόλει.

Κύριοι!

Κατὰ τὸ 1821 ὁ Ὑψηλάντης ἀνέκραξε «Ὅς
τις δὲν ἔχει μάχαιραν, ἄς πωλήσῃ τὸ φόρεμά
μου καὶ ἄς ἀγοράσῃ».

Ἐκ τῆς Ἑδρας κ' ἐγὼ σήμερον λέγω πρὸς ὑ-
μᾶς. «Ὅστις δὲν ἔχει τὸν τρόπον νὰ συνδράμῃ

ὑπὲρ τοῦ ἰδρυθησομένου Παρθεναγωγείου, ἅς
πωλήσῃ τὸν χιτῶνά του, ἅς πωλήσῃ τὰ ὑποδή-
ματά του, καὶ ἅς δώσῃ τὸν ὀβολόν του ὑπὲρ τῆς
ιδρύσεως αὐτοῦ.

Πρόκειται ν' ἀνεγείρωμεν Παρθεναγωγεῖον ἐπὶ
βάσεων στερεῶν καὶ ὑγιῶν ἀρχῶν διὰ τὴν ἀνα-
τροφὴν τῶν κορασίων μας. Πρόκειται δι' αὐτοῦ
νὰ μεταρρυθμίσωμεν καὶ ἀναμορφώσωμεν τὴν
κοινωνίαν μας, ἵνα δυνηθῶμεν νὰ διασώσωμεν
τὴν ψυχορραγοῦσαν ἐθνικότητά μας, διὰ τῆς δια-
τηρήσεως τῆς πατρίου γλώσσης μας, τῶν ἐθίμων
καὶ τῆς θρησκείας μας. Ἴδου τί ἔγραφεν ἄλλοτε
ὁ ἐν Ἀθήναις Διομήδης Κυριακοῦ περὶ ἐκπαι-
δεύσεως τοῦ γυναικείου φύλου. «Βάσις τοῦ οἰ-
» κιακοῦ, τοῦ ἀληθοῦς πολιτισμοῦ, εἶναι ἡ ἡθι-
» κὴ καὶ διανοητικὴ τῶν γυναικῶν διάπλασις.
» Ἐν αὐταῖς δὲ κεῖται τὸ ὀρμητήριον καὶ τὸ κέν-
» τρον τῶν ἡπίων καὶ φιλανθρώπων αἰσθημάτων.
» Πρὸς δὲ τούτοις διὰ τῶν γυναικῶν εἰσχωροῦ-
» σιν εὐκολώτερον καὶ κραταιοῦνται ἐν τῇ οἰκο-
» γενεῖα αἱ θρησκευτικαὶ ἰδέαι, αἵτινες εἶναι τὸ
» ἔρεισμα τῶν χρηστῶν ἡθῶν».

Θέλομεν ὅθεν Παρθεναγωγεῖον εἰς ὃ νὰ διδά-
σκωνται τὰ καθήκοντα πρὸς τὸν Θεόν, πρὸς τοὺς
συζύγους, πρὸς τὰ τέκνα, πρὸς τὴν κοινωνίαν.
Παρθεναγωγεῖον ὅπερ νὰ ἐνσπείρῃ εἰς τὴν καρ-
δίαν τῶν τέκνων μας, τὴν ἀρετὴν, τὴν ἀπλότητα,

τὴν ἀφέλειαν, τὴν καρτερίαν φυχῆς εἰς τὰς δυστυχίας, καὶ τὴν φιланθρωπίαν.

Δὲν ἔχομεν τὴν ἀπαίτησιν, ὡς εἶπον τινὲς εἰρωνικῶς, νὰ ἴδωμεν Εὐανθίας, Δοραϊστρίας, George Sand, Stael κ.τ.λ., μ' ὅλον ὅτι φρονῶ ὅτι ἡ ἑλληνικὴ εὐφυΐα δὲν ἔχει ὅρια, ἀπαιτοῦμεν ὅμως τὴν διανοητικὴν καὶ ἠθικὴν διάπλασιν τῶν τῶν κορασίων καὶ πρὸ πάντων τὴν γύμνασιν τῆς κρίσεως, στοιχεῖα ἀπολύτως ἀναγκαῖα τοῦ βιοπορισμοῦ. καὶ τῆς ἐν τῇ πεπολιτισμένη κοινωνίᾳ βιώσεως.

Ἡ σεμνότης κ' ἡ κοσμιότης εἶναι τὰ πρῶτα συστατικὰ τῆς καλῶς ἀνατραφείσης νεάνιδος, ἡ φιλοκαλία, ἀλλ' ὅχι ἡ πολυτέλεια, ἡ εὐστοχία τῶν ἀποκρίσεων, ἀλλ' ὅχι ἡ ἄνευ κρίσεως πολυλογία. Ἡ οἰκιακὴ οἰκονομία, ἡ φιλοστοργία, ἡ φιλοφροσύνη πρὸς ἕκαστον, ἡ φιλοπονία, εἶναι αἱ μεγάλαι ἀρεταί, αἱ χαρακτηρίζουσαι τὴν ἔμφρονα καὶ καλῆς ἀγωγῆς τυχούσαν γυναῖκα.

«Δεῖ χρημάτων καὶ ἄνευ τούτων οὐδὲν ἐστὶ γενέσθαι τῶν δεόντων». Ἄς ἀποδυθῶμεν ὅθεν πρὸς τὸν ἀγῶνα, καὶ ὅλοι μικροὶ καὶ μεγάλοι, ἔγγαμοι καὶ ἄγαμοι, πλούσιοι καὶ πένητες. Ἄς συνδράμωμεν κατὰ δύναμιν εἰς τὴν καθίδρυσιν τοιοῦτου κοινωφελοῦς καταστήματος, ἐξ οὗ προσδοκᾶται ἡ εὐδαιμονία, καὶ ἡ ρύθμισις τῆς νέας ζωῆς τῶν ἀπογόνων μας.

Θεοδοσιουπολῖται πάσης τάξεως εἰς ὧν τὰς φλέβας κυκλοφορεῖ εἰσέτι Ἑλληνικὸν αἷμα, ὅσοι ζηλεύετε τὴν δόξαν τῶν πρώην διὰ τὴν καθίδρυσιν τῆς ἑλληνικῆς σχολῆς καὶ ἀξιοῖτε νὰ δοξασθῇτε ὡς ἐκεῖνοι, πλούσιοι ὅσοι ἐπιθυμεῖτε νὸ μνημονεύεσθε ὑπὸ τῶν μεταγενεστέρων, ν' ἀποκαλῇσθε **εὐεργέται** τῆς κοινότητος, ὡς ὁ Ἀρσάκης, οἱ Ριζάραι, ὁ Ζάππας καὶ ἄλλοι πολλοὶ, συνδράμετε γενναίως, καὶ μάθετε ὅτι ἡ παρθενικὴ χορεία ἀπὸ τοῦδε δι' ὑμᾶς πλέκει ἀειθαλεῖς στεφάνους, ὅτι αἱ ἀθῶαι εὐχαὶ καὶ αἱ πρὸς τὸν Θεὸν δεήσεις τῶν ἀσθενῶν τούτων ὄντων, παραμυθήσονται ὑμᾶς διὰ τὰς θλίψεις σας, θέλουν ἀναπαύει τὴν συνείδησίν σας, καὶ παρατείνει τὰς ἡμέρας τοῦ βίου σας.

Ἄλλὰ τίς δύναται μᾶλλον καὶ πρὸ παντὸς ἄλλου νὰ μᾶς συνδράμῃ εἰς τὴν ἀνέγερσιν τοῦ Παρθενῶνος τούτου; τίς θέλει ἀναβιβάσει τὰς θυγατέρας μας εἰς τὸν Ἑλικῶνα;—Ἰδοὺ φωνὴ ἐκ τοῦ Οὐρανοῦ.—Ἡ ἀδελφικὴ ἀγάπη καὶ ὁμόνοια. Αὐτὴν, ὅθεν, Κύριοι, ἅς ἐναγκαλισθῶμεν καὶ ἀσπασθῶμεν εἰλικρινῶς ἅπαντες, αὐτὴν ἅς ἔχωμεν ὑπ' ὄψιν εἰς ὅλας μας τὰς πράξεις καὶ διαλογισμοὺς, εἰς τὸν βωμὸν αὐτῆς ἅς προσφέρωμεν πᾶσαν δυνατὴν θυσίαν. Κάμνοντες δικαίας καὶ λογικὰς παραχωρήσεις πρὸς ἀλλήλους, ἅς τείνωμεν ὅλοι πρὸς ἓνα καὶ τὸν αὐτὸν σκοπὸν,

τὴν πρόοδον τῆς κοινότητός μας, καὶ τὴν εὐκλειαν τοῦ ἐλληνικοῦ ὀνόματος. B. M.

Ἐν Θεοδοσιουπόλει τῇ 12ῃ Ἰουνίου 1911.

ΜΕΡΟΣ Δ'.

Ἡ μετὰ τὴν πολιορκίαν τοῦ 1876 κατάκτησις τῆς Θεοδοσιουπόλεως ὑπὸ τῶν Ρώσων.

Οἱ Ρῶσσοι στρατηγοὶ ἀνέμενον βοήθειαν ἀπὸ τὸν κύριον στρατὸν ὃ ὁποῖος εὕρίσκετο πολιορκῶν τὸ Κάρς. Μετὰ δὲ τὴν ἄλωσιν τοῦ Κάρς ὁ μέγας δούξ Μιχαήλ ἐνώσας τὰ δύο τουρκικὰ σανδζάκια τοῦ Κάρς καὶ Τσαλδύρ ἐν μιᾷ Ρωσικῇ ἐπαρχίᾳ ἐπονομασθείσῃ Ἐπαρχία τοῦ Κάρς, ἧς διοικητὴς διωρίσθη ὁ στρατηγὸς Πώπκα, ἐπανέκαμψεν εἰς Τυφλίδα, ὃ δὲ Λόρις Μελικὸφ ἄγων δεκακισχιλίους ἄνδρας καὶ 10 πολιορκητικὰ τηλεβόλα ἦλθεν εἰς Δεβὲ Βογζοῦν, ὅπως αὐτοπροσώπως διευθύνη τὴν ἐπὶ 3 μῆνας ἐν πολιορκίᾳ διατελοῦσαν ὑπὸ τὸν Χάϊμαν Θεοδοσιοίπολιν.

Ὁ Μουχτὰρ πασᾶς μαντεύσας ὅτι ὁ σκοπὸς τοῦ Ρώσσου στρατηγοῦ ἦτο, στρέφων τὰς θέσεις τοῦ Τὸπ Δάγ, νὰ πολιορκήσῃ ἐντελῶς τὸ φρούριον, ἀπεφάσισεν οὐδόλως κλειόμενος ἐν

αὐτῷ νὰ ὑπάγῃ εἰς Βαϊβούρτ ἐπὶ τῆς ὁδοῦ τῆς Τραπεζοῦντος καὶ νὰ ὀργανώσῃ ἐπικουρικόν τινα στρατόν· τὴν νύκτα λοιπὸν τῆς 13 δεκεμβρίου ἐξῆλθε τῆς Ἐρζερούμ μετὰ τινὰς χιλιάδας ἀνδρῶν, οἵτινες ὤφειλον νὰ χρησιμεύσωσι ὡς πυρὴν τοῦ νέου τούτου στρατοῦ. Μετ' αὐτοῦ ἐξηφανίσθη καὶ ἡ τελευταία ἐλπίς τῆς ἀμύνης τῆς πόλεως, ἣν κατέλιπεν εἰς οἰκτρὰν κατάστασιν. Τοῦτον διεδέχθη ὁ Ἰσμαήλ Χακκὴ ὅστις οὐδεμίαν ἀξίαν εἶχεν πολεμικοῦ ἀνδρός. Ἐπειδὴ δὲ καὶ ὁ Μουχτάρ δὲν ἔσχε τὸν ἀπαιτούμενον καιρὸν ὅπως παρασκευάσῃ τὴν ἀπελευθέρωσιν τῆς Ἐρζερούμ καὶ μάλιστα φθάσας εἰς Βαϊβούρτ τηλεγραφικῶς προσεκλήθη ὑπὸ τῆς κυβερνήσεώς του εἰς Κωνσταντινούπολιν. Ἡ Θεοδοσιούπολις περιέπεσεν εἰς τὰς χεῖρας τῶν Ρώσων τῇ 27 ἰανουαρίου διὰ κατοχῆς πρῶτον τῆς ἐν Ἰλιτζα ὁδοῦ πρὸς Ἐρζερούμην.

«Ἡ Ἐρζερούμ κατακτηθεῖσα ὑπὸ τῶν Ρώσων προξένησε μεγίστην λύπην παρ' ἅπαντι τῷ τουρκικῷ στρατῷ—Ἡ πόλις ἔγραφεν ὁ ἐν αὐτῇ ἀνταποκριτὴς τοῖ «Χρόνου» μετὰ τὴν ὑπὸ Ρώσων κατάκτησιν οὐδὲν παριστᾶ ἕτερον, ἢ ἀπέραντόν τι νοσοκομεῖον ἔνθα πλείονες τῶν 100 καθ' ἑκάστην μεταβαίνουν εἰς τὴν τελευταίαν αὐτῶν κατοικίαν. Μόλις τὰ πτώματα αὐτῶν καλύπτονται ὑπὸ γῆς ἀφοῦ ἐπὶ ὁλόκληρον νύκτα

ἦσαν ἐκτεθειμένα εἰς τοὺς πάγους καὶ τὰς χιό-
 νας. Ὅπόταν ἀναλύσωσιν οἱ πάγοι τὸν προσεχῆ
 Ἀπρίλιον αἱ συνέπειαι ἔσονται τρομεραί. Ἐπὶ
 τοῦ παρόντος ὁ τυφροειδὴς πυρετὸς ἐπικρα-
 τεῖ, τὸ δὲ ψῦχος λίαν προσβάλλει τοὺς κακῶς
 ἐνδεδυμένους καὶ διατρεφομένους δυστυχεῖς.
 Καθ' ἐκάστην ἀναφέρονται τρεῖς ἢ τέσσαρες
 ὑποκύπτοντες εἰς τὸ ψῦχος. Οἱ Ρῶσσοι διαμεί-
 ναντες ἐν Θεοδοσιουπόλει μέχρι τῆς Ρωσσοτουρ-
 κικῆς συνθήκης ἔκτισαν ναῦσκειν τινὰ ἐντὸς τοῦ
 Ἀρμενικοῦ νεκροταφείου, παρὰ τὰ σύνορα τοῦ
 ἑλληνικοῦ (1) μὲ ρωσσικὰς ἐπιγραφὰς περίξ καὶ
 συμβολικὰς παραστάσεις συμβολιζούσας τὴν
 νίκην αὐτῶν, καὶ, περισυλλέξαντες τοὺς τῇδε
 κακεῖσε εἰς Δεβὲ Βογιοῦν ἐνταφιασθέντας στρα-
 τιώτας αὐτῶν προσωρινῶς, ἐνεταφίασαν αὐτοὺς
 εἰς ἰδιαίτερον μέρος ἔξωθεν τῆς πόλεως.

Τοιαύτη ἐν ὀλίγοις ἦτο ἡ μάχη τοῦ Δεβὲ Βο-
 γιοῦν ἡ ὑπὸ τοῦ Μουχτὰρ πασᾶ διοργάνωσις
 τῆς ἀμύνης Θεοδοσιουπόλεως, ἡ ἥττα τῶν ρώσ-
 σων εἰς Τὸπ Δὰγ καὶ ἡ ὑπὸ τῶν ρώσσων κατά-
 κτησις τῆς Θεοδοσιουπόλεως.

Οἱ πανδλαυιδταὶ ἐν Ἀνατολῇ

Ἴσως ὑποθέσῃ τις ὅτι, μετὰ τὸν Ρωσσο-Ἰα-
 πωνικὸν πόλεμον καὶ τὴν ἡγεμονίαν τῆς Ἰαπω-
 νίας ἐν τῇ Ἀπῶ Ἀνατολῇ καὶ τὴν πολιτικὴν καὶ

στρατιωτικὴν τοῦ Ρωσικοῦ Κράτους ἀναστάν-
 τωσιν,, ἔργον ὡς αὐτό, διαγράφον Πολιτικὴν τε
 καὶ Τακτικὴν, ὡς φέρεται, ἀποσυντεθειμένην, θὰ
 ἦτον ὅλως παρέλκον ἢ καὶ περιττόν, κατόπιν τῆς
 δημιουργηθείσης νέας ἐν Εὐρώπῃ τάξεως τῶν
 πραγμάτων. Ἀλλὰ τοιαύτη τις ὑπόθεσις θ' ἀπε-
 δεικνύετο ἐκ τῶν ἐφεξῆς ἀμέσως ὅλως διόλου ἀ-
 βάσιμος:

Οἱ Ρῶσσοι λέγουν: «ἐνδιαφερόμεθα διὰ τὴν
 Ὁρθοδοξίαν, μόνον ἐὰν οἱ Ὁρθόδοξοι ᾖναι
 Σλαῦοι. Καὶ θυσιάζομεν τὴν Ὁρθοδοξίαν, τὸ δό-
 γμα, εἰς τὴν φυλήν, καὶ οὔτε μᾶς μέλλει διὰ
 τὴν Ὁρθοδοξίαν κἄν, ἐὰν οἱ Ὁρθόδοξοι ᾖναι
 Ἕλληνες, Ρουμῶνοι. Ἡ Ὁρθοδοξία δι' ἡμᾶς δὲν
 εἶναι σκοπὸς ἀλλὰ μέσον, Μέσον ἐπικρατήσεως
 τῆς Σλαυικῆς Φυλῆς».

Ἡ διπλωματία, κατὰ τὴν ἀντίληψίν μου, καὶ
 δὴ ἡ Ρωσικὴ τοιαύτη, πρὶν ἢ ἀκόμη κατακτή-
 ση ἓνα τόπον ἐδαφικῶς ἢ ἠθικῶς, τὸν διαφθείρει
 πρῶτον. Μέχρι τοῦδε ἐν Ρωσσίᾳ, παραλλήλως
 τῶν προσπαθειῶν των πρὸς ἐκρωστισμὸν τῶν
 διαφόρων ξένων ἐθνοτήτων, οἱ Πανσλαυισταὶ ἀ-
 πειργάζοντο καὶ τὴν βαθμιαίαν κατάπτωσιν τοῦ
 ἐθνισμοῦ αὐτῶν. Ὑποχωροῦντος τούτου, ὁ ἐκρωσ-
 τισμὸς εὗρισκε τὸ ἔδαφος πλέον ἀρώσιμον καὶ
 εὐάλωτον. Διὰ τὴν διαφθορὰν δὲ ὁ ἐθνισμὸς, ὅ,τι
 ἀποτελεῖ αὐτὸν, ἢ γλῶσσα. ἢ θρησκεία, ἢ ἱστο-

ρία, τὰ ἔθιμα, τὰ ἥθη ἐνὸς λαοῦ, οἱ διαφθείροντες θὰ ἀρχίσουν πρῶτα ἀπὸ τὴν Ἑκκλησίαν. Αὐτὴ εἶναι ἡ βάσις. Ἡ παρακμὴ αὐτῆς προσημειώνει τὴν παρακμὴν καὶ τῶν λοιπῶν συστατικῶν στοιχείων τοῦ Ἐθνισμοῦ του.

Ὁ Πανσλανισμὸς, τόσον ἐν Ρωσσίᾳ, ὅσον ἐν Ἀνατολῇ, εἶναι τὸ δόγμα της. Ὑποδεικνύοντος τοῦ Ποπιεδονόστεφ καὶ συνεργαζομένης τῆς Κυβερνήσεως καὶ νεύοντος, ἀδιάφορον ἂν ἐκουσίως, τοῦ Αὐτοκράτορος Νικολάου καμμία Ὁρθόδοξος ἐθνότης ἐν Ρωσσίᾳ δὲν ἔμεινεν, ἥτις νὰ μὴν ἐδοκίμασε τοῦ ἐκρωσσιζμοῦ τοὺς ὄνυχας στὰς σάρκας της. Καμμία!

Πρὸς τὸ Κουρδιστὰν Ἱεραποστολὰς. Πρὸς τὴν Σινικὴν. Ἱεράποστολὰς. Πρὸς τὸ Ἀφγανιστὰν Ἱεραποστολὰς. Ὅπου εἶναι ἐπάναγκες νὰ διανοίξῃ καθ' ὅλους τοὺς ὀρίζοντας εὐρείαν πρὸς τὴν Ἰνδικὴν ὁδούς. Ἦτο δυνατόν, λοιπὸν, νὰ ἀφήσῃ τὴν Μικρασίαν ἔξω τοῦ νυμφῶνος τῶν φροντίδων της; Ἀφοῦ ἐφρόντισε ν' ἀναλάβῃ ὑπὸ τὴν προστασίαν της, τῆς γειτονικῆς της Περσίας τοὺς Νεστοριανούς — τὰς προστασίας της πάντοτε φαντάζεσθε. Εἶναι ὅμοιαι πρὸς τὰς τοὺς Πολωνούς, Γιωργιανούς, Μολδακοὺς καὶ ἄλλους «προστατευομένους» της — ἐπεδόθη εἰς τὸν ...ἐκ-χριστιανισμὸν καὶ τῆς Μικρᾶς Ἀσίας!

Καὶ δὴ, προσηλύτισε χιλιάδας Ἀρμενίων τῆς

Ἄνω Ἀρμενίας εἰς τὴν Ὀρθοδοξίαν, ἐπιτρέψασα(!) νὰ τεθῶσιν ὑπὸ τὴν προστασίαν τῶν ἐν τῇ χώρᾳ αὐτῇ Προξένων της. Παρέσυρε πρὸς τοὺς κόλπους της ἄλλους ἐπίσης αἵρετικοὺς Μικρασιάτας, ἐκ τῶν Ἀρμενίων καὶ τούτους, τοὺς Γρηγοριανοὺς, οἷντινες θέλοντες νὰ σωθῶσιν ἀπὸ τῶν βιαιπραγιῶν τῶν Κούρδων, προσῆλθον ἄκοντες ἐκόντες ὑπὸ τὴν ἀμφιλαφῇ σκέπην ἄλλων ... Κουρδοτέρων! Καθ' ὅλα τὰ Βόρεια παράλια τῆς Μικρασίας, ἐπιθυμοῦσα νὰ καταστήσῃ μίαν ἡμέραν τὸν Εὐξείνιον λίμνην Ρωσσικὴν ἐπεκτείνει τὰς ἐπιρροὰς αὐτῆς συκνότατα, προσηλυτίζουσα, δωροδοκοῦσα, θωπεύουσα, μειδιῶσα, προστατεύουσα.

«Οἱ Ρῶσσοι, φύσει ἐπιδέξιοι πρὸς τὴν διπλωματίαν, διακρίνονται διὰ τὸν Ρωσσικὸν αὐτῶν χαρακτῆρα, ὅστις εἶναι δόλιος, πανοῦργος, ἐπικεκαλυμμένος διὰ δολερᾶς καὶ ἐπιπλάστου εὐπιστίας, ἀρμοζούσης λίαν διὰ τὴν διπλωματίαν. Ὅποτεν δὲ συμβῇ, ἔγραφεν ὁ Ὀλεάριος(;) περὶ τὰ μέσα τῆς ΙΖ' ἑκατονταετηρίδος, Ρῶσσοι νὰ προτείνωσί τινι φιλίαν, τοῦτο πράττουσιν οὐχὶ ἐξ αἰσθήματος ἀγόμενοι, ἵνα εὐεργετήσωσιν ἢ ἐξ ἀγάπης ἀλλ' ἀποκλειστικῶς ἐκ πόθου ν' ἀποκτήσωσι καρποθῶσιν ἰδίας ὠφελείας καὶ ἴδια πλεονεκτήματα».

Ἐὰν ᾗναι ἀληθὲς ὅτι ὁ νῦν Τσάρος δὲν ἐπι-

θυμεί τὸν ἐκρωσπισμὸν τῶν Ἑλληνικῶν Πατριαρχείων δι' ὧν μέσων ἐπιθυμοῦσι τοῦτο οἱ Πανσλαυισταὶ, τότε πῶς ἄλλως δύναται νὰ κριθῇ, προκείμενου περὶ τοῦ Πατριαρχείου Ἀντιοχείας, ἢ ὑπ' αὐτοῦ ἔγκρισις τῶν τελευταίων, πρὸς ἀντικαταστασιν τοῦ ἀποθανόντος Ἀραβοφώνου Πατριάρχου Μελετίου ὑπὸ πατριάρχου Ἀραβοφώνου ἐπίσης, διαβημάτων τῶν Πανσλαυιστῶν, ἢ ὡς ἐκβίασις τῆς γνώμης αὐτοῦ ἐπὶ τοῦ φλέγοντος τούτου ζητήματος τῆς Ἐκκλησίας μας ; Ἐὰν ᾖναι ἀληθὲς ὅτι ὁ Τσάρος δὲν ἐπιθυμεί τὴν καταπολέμησιν τῶν Πατριαρχικῶν Ὁρθοδόξων Κέντρων τῆς Ἀνατολῆς, τότε πρὸς τί ἢ ἐκ τοῦ αὐτοκρατορικοῦ ταμείου του ἐτησία συνδρομὴ 30 χιλ. ρουβλίων εἰς τὰ ταμεῖα τῆς Παλαιστινείου Ἐταιρείας, ἥς τὰς καθ' ἡμῶν ἀγριότητας καὶ τὴν κατὰ σύστημα καθ' ἡμῶν πανσλαβικὴν πολεμικὴν ἣν γνωρίζουν τὰ 4 τοῦ κόσμου ἄκρα ἐν βρόντῳ καὶ πατάγῳ ; Ἡ συνδρομὴ αὕτη καὶ ἢ δι' αὐτῆς ἔγκρισις τῆς πολεμικῆς αὐτῆς δὲν προῆλθε, λοιπὸν, κατόπιν παραπείσεως τοῦ Τσάρου ὑπὸ τῶν Πανσλαυιστῶν, κατόπιν ἐπιβολῆς αὐτῶν καὶ ἐπιμονῆς ἀκάμπτου.

— Δυστυχῆς πατρίς μου, εἶναι νὰ κλαίῃ κανεὶς διὰ τὸ μέλλον σου . . . Διὰ τὴν σκληρὰν ματαίωσιν ὅλων τῶν εὐγενῶν σου πόθων, οἱ ὅποιοι, παρ' ὅλην τὴν διαφθορὰν τῆς ἐποχῆς σου,

μένουν μυστικοὶ καὶ ἀόρατοι καὶ πλάνοι πάντοτε,
εἰς τοὺς ἀπωτέρους τῆς καρδίας σου μυχοὺς

ΜΕΡΟΣ Ε΄.

ΟΙ ΚΟΥΡΔΟΙ

Ἡ ὀθωμανικὴ αὐτοκρατορία περιλαμβάνει με-
γάλας ἐπαρχίας ἔνθα ἡ Πύλη μετὰ τὴν ἀνακή-
ρυξιν τοῦ συντάγματος, ἤρξατο νὰ ἐξασκῇ τὴν
κυριαρχίαν αὐτῆς. Μία ἐκ τῶν μεγάλων τούτων
ἐπαρχιῶν ἡ μᾶλλον χωρῶν εἶναι καὶ ἡ ὀρεινὴ
χώρα Κουρδία, ἡ μεταξὺ τῶν Περσικῶν ὀρίων
καὶ τοῦ Τίγρεως κειμένη· αἱ δὲ ἐκτεταμέναι κοι-
λάδες, ἀναμέσον τοῦ ποταμοῦ τούτου καὶ τοῦ
Εὐφράτου ἀποτελοῦσι ἔρημον ἄνυδρον ἄδενδρον
καὶ ἄνευ οὐδεμιᾶς μονίμου κατοικίας. Ἐρείπια
τινα μόνον μαρτυροῦσιν ὅτι, ἐκεῖ που οἱ ἄνθρω-
ποι ἀπεπειράθησαν νὰ ἐγκατασταθῶσι, πλὴν
οἱ Ἄραβες πάντοτε ἀνθίστανται εἰς οἵουδήποτε
εἶδος ἀποικίσεως· καὶ μόνοι οὗτοι ἐγείρουσιν ἐν
τῇ ἐρήμῳ τὰς σκηνάς των. Εὐθὺς δ' ἅμα διέλθη
τις ἐκ τοῦ μέρους τούτου τὸν Τίγριν ὡς λέγει ὁ
Δε Μόλτκε εἰς τὰς περὶ Ἀνατολῆς ἐπιστολάς
αὐτοῦ, θελκτικοὶ ἐγείρονται γήλοφοι μέχρις ὅ
του σχηματίζουν ὑψηλὸν ὄρος. Τὰ ὑψώματα

τοῦ ὄρους τούτου καλύπτονται ὑπὸ δρυῶν καὶ πλατάνων. αἱ κοιλάδες ὑπὸ ἐλαιοφόρων δένδρων, ὑπὸ συκεῶν, καρπῶν, ροιῶν ἐκ κλιμάτων καὶ ροδοδαφνῶν· καὶ ὁ σῖτος ἐκεῖ ἐν τῇ μελανωπῇ γῇ τὴν πλουσιωτέραν συγκομιδὴν δίδωσιν· καὶ ἐκεῖ ἔνθα μηδὲν ὁ ἄνθρωπος ἔπραξεν, ἡ φύσις παράγει τὰ ὠραιότερα χόρτα πεποκυλμένα δι' ἀναριθμήτων ἀνθέων καὶ ἐξαισίων χρωμάτων. Οἱ ἵπποι, τὰ πρόβατα, αἱ ἀγελάδες καὶ αἱ αἶγες εἴπερ που ἀλλαχοῦ, ἐκεῖ κάλλιον ἀνατρέφονται. Ἐὰν δὲ χώρα οὕτως ἐὺτυχῶς πεπροικισμένη μένη ἀκαλλιέργητος κατὰ τὰ τρία τέταρτα, ἡ αἰτία ἀποδοτέα ἐν τῇ ἀθλίᾳ κοινωνικῇ θέσει τῶν κατοίκων αὐτῆς. Διότι ὁ Κούρδος εἶναι σχεδὸν καθ' ὅλα ὁμοιος μὲ τὸν γείτονα αὐτοῦ Ἄραβα ἐκτὸς ἐνὸς μόνου τῆς ληστρικῆς ἐπιθυμίας.»

Καὶ σήμερον δυνάμεθα νὰ χαρακτηρίσωμεν τοὺς Κούρδους διὰ τῆς αὐτῆς περιγραφῆς, ἣν ὁ Ξειοφῶν ἐποιήσατο περὶ τῶν Καρδούχων, τῶν προγόνων τῶν ὀρεινῶν τούτων ἀγρίων, οἵτινες καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τῶν ἐννέα ἡμερῶν ἃς διήνυσαν οἱ Ἕλληνες διερχόμενοι ἀνὰ τὴν χώραν των, προυξένησαν εἰς αὐτοὺς σπουδαιοτέρας καταστροφάς, παρ' ὅσας ὑπέστησαν ἐν Μεσποταμίᾳ παρὰ τοῦ στρατοῦ τοῦ μεγάλου βασιλέως.

Ματαίως ἀπεπειράθησαν νὰ τοὺς καθυποτάξωσιν καὶ στρατὸς Περσικὸς ἐξ 120,000 ἀνδρῶν καθ' ὁλοκληρίαν κατεστράφη ἀνὰ τὰ ὄρη των.

Οἱ Κοῦρδοι οἷτινες ὑπ' οὐδεμιᾶς πολιτικῆς φιλοδοξίας ἐμφοροῦνται ἢ μόνον τοῦ ζῆν ἀνεξαρτήτως καὶ χωρὶς οὐδένα νὰ πληρώνωσι φόρον ἐπὶ ἀπολυταρχίας ἤρξαντο ἀπὸ τῆς τοῦ συντάγματος ἀνακυρύξεως νὰ πληρώνωσιν αὐτοὺς.

Ὁ Ξενοφῶν ἐκ τῆς ἐποχῆς του μνημονεύει ὅτι καθ' ὅλον τὸ μῆκος τοῦ ποταμοῦ Κεντρίτου, τοῦ διαχωρίζοντος τὴν χώραν τῶν Καρδούχων ἀπὸ τὴν σατραπίαν τῆς Ἀρμενίας, ἡ ἀρμενικὴ ὄχθη μένει πάντοτε ἔρημος καὶ ἀκατοίκητος μέχρι μιᾶς ἡμέρας ὁδοῦ, οὐδὲν χωρίον θὰ ἐτόλμα νὰ ἐγκαταστή ἑντὸς τῆς ζώνης ταύτης, ἣν ἀκαταπαύστως διατρέχουσι ληστρικαὶ συμμορίαι Καρδούχων. Τὰ αὐτὰ συμβαίνουσι καὶ μέχρι σήμερον ἔτι εἰς πολλὰς ἐπαρχίας τῆς τε Περσίας καὶ Τουρκίας, ὧν δεσπόζουσι τὰ ὑψώματα τοῦ Κουρδιστάν. Τὸ δεῖνα ἢ δεῖνα χωρίον τῆς Ἀζεβιδζὰν ἢ τοῦ Λουριστάν, ὅπερ πάντοτε βλέπει τις ἀλληλοδιαδόχως ἀπειλούμενον. Τὸ χωρίον εὐρίσκεται ὠχυρωμένον καὶ ἔξωθεν αὐτοῦ πρὸς τὴν γειτονικὴν κοιλάδα κατὰ τινὰς ὥρας τοῦ ἔτους ἄγρυπνοι προφυλακαὶ ἐγρηγοροῦσιν ἀκαταπαύστως. Ἄν δ' ἐν ἀποστάσει φανῇ σύννεφον κονιορτοῦ, ἐνῶ νομίζουν ὅτι διακρίνουσι

τὰ ἐρυθρὰ ἐνδύματα καὶ τὰ γιγαντιαῖα στρόφια τῶν Κούρδων ἱππέων ἀμέσως ἐκ τοῦ ὕψους πυργίσκου τινὸς ἀντηχεῖ τὸ σημεῖον τοῦ κινδύνου καὶ ἐν ἀκαρεῖ προσέρχονται ἐξ ὅλων τῶν ἀγρῶν οἱ διεσπαρμένοι ἐργάται καὶ ἐγκλείονται εἰς τοὺς οἴκους, κλείοντες τὴν βαρεῖαν θύραν μετὰ τοὺς σιδηροὺς μοχλοὺς της. Ὅτε δ' ἐπὶ τέλους φθάσωσιν οἱ Κούρδοι, ἅπαντες σχεδὸν οἱ κάτοικοι εὐρίσκονται ἐν καταφυγίῳ· πάντοτε ὅμως θὰ μένη ἔξω εἴτε γυνή τις, εἴτε παιδία τινὰ, μὴ δυνηθέντα νὰ σωθῶσιν ἐγκαίρως, ἢ καὶ ποίμνια μὴ συναθροισθέντα καὶ ὥριμος σῖτος ἀναμένων τὸ ἀλώνιον. Οἱ λησταὶ κατεσπευσμένως συναθροίζουσι τὴν συγκομιδὴν τῶν ἀγρῶν ἣν ἄλλοι ἔσπειρον. Προσδένουσιν ἐπὶ τοῦ ἐφιππίου των βαρέα καὶ πρὸς τὰ κάτω· συρόμενα δέματα συγκομιδῆς, καὶ ἔπειτα πρὸ τῆς ἐλεύσεως τῆς ἐσπέρας ἐπιστρέφουσιν εἰς τὰ ὄρη αὐτῶν, διώκοντες πρὸ αὐτῶν δακρυρροοῦντας αἰχμαλώτους, ποίμνια, κτήνη καὶ στενάζοντας δούλους. Οἱ λησταὶ οὗτοι μέχρι τοῦδε ἔχουσιν ἰδιάζοντα ἔθιμα, ὅπως ἀπογυμνῶσι τοὺς Χριστιανούς. Θέλουσι δὲ κρίνει περὶ τούτων οἱ ἡμέτεροι ἀναγνώσται ἀναγινώσκοντες πᾶν ὅτι περὶ αὐτῶν ἔγραφε κατὰ τὸ 1869 ὁ κύριος Τάϊλορ ἄγγλος πρόξενος πρὸς τὸν ὑπουργὸν τῶν ἐξωτερικῶν.

«Ὁ Κούρδος παράδοξον μετέρχεται τρόπον

ὅπως προσπορισθῇ χρήματα ἀποσπᾶ ἐκ τοῦ στόματός του ἓνα ὀδόντα καὶ ἔπειτα ζητεῖ δια- πληκτισμοὺς μετὰ Χριστιανοῦ. Ἄμα δ' ἐλθωσιν εἰς χεῖρας, φυσικῶς θ' ἀλληλοδαρῶσιν. Ἀμέσως λοιπὸν ὁ Κοῦρδος ἀναφέρει τὰ παράπονά του εἰς τὸν ἀρχηγόν του, παρουσιάζει τὸν ὀδόντα καὶ ὀρκίζεται ὅτι οὗτος ἔπescen ἐκ τῶν κτυπημάτων, τὰ ὅποια παρὰ τοῦ Χριστιανοῦ, ἔλαβεν. Ὁ δὲ ἀρχηγὸς ὅστις θὰ εἶναι ἐξίσου καὶ ὁ ἀρχιδικαστῆς τοῦ χωρίου δὲν λείπει ποτὲ ἐὰν προηγου- μένως δὲν ἤθελε κερδηθῇ χρηματικῶς παρὰ τοῦ χριστιανοῦ νὰ ἐπιβάλλῃ τῷ τελευταίῳ τούτῳ πρόστιμον ἀντάξιον τῆς ὑποτιθεμένης περιου- σίας τοῦ προσβαλόντος. Καὶ ἡ πειστήριος αὕτη ἀπόδειξις εἶναι τὸ σῶμα τοῦ ἐγκλήματος· ὁ γη- ραιὸς ἐκεῖνος ὁδοὺς χρησιμεύει ἐν ἀνάγκῃ διὰ πολλὰς δίκας τοῦ αὐτοῦ εἶδους· ἐνίοτε δὲ δανεί- ζεται καὶ πρὸς φίλον, ὅπως καὶ οὗτος τὸν μετα- χειρισθῇ διὰ τὸν αὐτὸν σκοπόν. Τὸ δ' ἔθιμον τοῦτο ἐγέννησε μεταξὺ τῶν Ἀρμενίων τὴν ἐξῆς παροιμίαν: Ὁ Κοῦρδος φέρει πάντοτε τοὺς ὀ- δόντας του ἐντὸς τοῦ θυλακίου του.

Ἐν ὥρᾳ χειμῶνος οἱ Κοῦρδοι κατοικοῦσι τὴν πεδιάδα, κατασκηνοῦντες ὑπὸ τὰς ἐκ δορῶν με- λανῶν αἰγῶν σκηνάς των. Τὸ δὲ θέρος διατρί- βουσιν εἰς τὰ ὄρη μετὰ τῶν ποιμνίων των. Καθ' ὅσον δ' ἡ χιὼν διαλύεται καὶ ἀποκαλύπτει τοὺς

πρασίνους λειμῶνας, κατὰ τοσοῦτον ὑψηλότερα ἀνέρχονται. Αἱ σκηναὶ καὶ τὰ ἔπιπλα αὐτῶν φορτώνονται ἐπὶ τῶν βοῶν καὶ τῶν ἵππων, αἱ δυστυχεῖς γυναῖκες σύρουνσι τὰς ἀποσκευὰς τῆς οἰκογενείας καὶ τὰ παιδιά καὶ οἱ ἄνδρες μόνον τὴν καπνοσύριγγά των φέρουσι καὶ οὐδὲν ἄλλο. Ἡ δὲ ἐγγὺς τῆς Βάνης Κουρδικὴ φυλὴ, «οἱ Χεκκιᾶροι» ἐνδιαιτῶνται τὰ ὑψηλὰ καὶ χλοηφόρα ὄρη, ἅπερ ὅμως οὕτωςιν ἀπόκρημνα τυγχάνουσιν, ὥστε βοῦς δὲν δύναται νὰ ἀνέλθῃ αὐτὰ, ἐπειδὴ ὅριως αἱ ἐπ' αὐτῶν πεδιάδες εἰσὶν ἀρκετὰ γόνιμοι, οἱ Χεκκιᾶροι συνειθίζουσι νὰ φέρωσιν ἐπὶ τῶν νώτων των τοὺς νέους βοῦς οἷτινες μετὰ δύο ἔτη θὰ προσδεθῶσιν εἰς τὴν ἄμαξαν. Ἦθέλε τις ποτὲ πιστεύσει ὅτι οἱ τολμηροὶ οὗτοι λησταὶ τυγχάνουσιν ἀδελφοὶ τῶν ἀρμενίων, οὓς ληστεύουσι; διότι πράγματι ἀνήκουσιν εἰς τὸν αὐτὸν Ἰνδοεὐρωπαϊκὸν κλάδον μὲ ἐκείνους. Παραδεχθέντες ὅμως τὸν Ἰσλαμισμόν, οὐδέποτε ὑπετάγησαν, ἢ ἐδούλευσαν εἰς οὐδένα ἐκ τῶν κατακτητῶν τῆς Τουρκικῆς Ἀσίας καὶ ὁ χαρακτὴρ αὐτῶν οὐδόλως μετετράπη ὅπως ὁ τῶν Ἀρμενίων. Μουσουλμᾶνοι ὅμως ὄντες ἐφύλαξαν καὶ τινὰς τῶν ἀρχαίων αὐτῶν ἔξεων. Οὕτως αἱ γυναῖκες αὐτῶν δὲν φέρουσι τὴν καλύπτραν καὶ δὲν ἀποκρύπτουσιν ἀπὸ τὰ βλέμματα τῶν ξένων τὸ πρόσωπόν των καὶ ἐνώπιον ἔτι τῶν χριστιαν

νῶν. *Ενιαι τούτων φέρουσι κρίκον διαπερασμέ-
νον ἐν τῷ ἄκρῳ τῆς ρινός των καὶ αἱ περισσό-
τεραι αὐτῶν στολίζουσι τὸ ἀριστερὸν τῆς ρινός
των πτερύγιον δι' ἀργυροῦ κομβίου, πεποικιλ-
μένου διὰ κυανῶν λίθων. Καὶ ὁ στολισμὸς οὗ-
τος εἶναι ἐν χρήσει ἐν τῷ Κουρδιστάν. *Απασα
δ' ἡ χρηματικὴ ἀξία ἐνὸς χωρίου φέρεται ἐν τῇ
κόμῃ τῶν γυναικῶν αὐτοῦ.

Οἱ ἄνδρες φέρουσιν ὄντως γραφικωτάτην ἐν-
δυμασίαν. Περισφίγγουσι τὴν ὀσφὺν αὐτῶν διὰ
πλατέος λινοῦ σαλίου, ἐν ταῖς πτυχαῖς τοῦ ὁποί-
ου προσαρμόζουσι τὰ πιστόλια καὶ τὰ ἐγχειρί-
διά των. Οἱ ἵππεῖς περιβάλλουσι τοὺς πόδας αὐ-
τῶν δι' ἐρυθρῶν ὑποδημάτων, ἀναδιπλωμένα ἐ-
χόντων τὰ ἄνω. Οἱ δὲ πεζοὶ φέρουσι σανδάλια
ὑψηλὰ, ὧν αἱ ἄκραι εἰσὶν ὀξεῖαι καὶ πρὸς τὰ ἄνω
ἐστραμμέναι. Τὸ κουρδικὸν στρόφιον εἶναι ἀναν-
τιρρήτως τὸ ὀγκωδέστερον τῆς ὑψηλίου κάλυμ-
μα τῆς κεφαλῆς. Συνίσταται ἐξ ὑψηλοῦ πύλου ἐκ
χονδροειδοῦς ὑφάσματος, σχήματος κωνικοῦ ὕ-
ψους 3 σπιθαμῶν ἐνίοτε καὶ τεσσάρων, ὃν πε-
ριβάλλουσι διὰ βαμβακερῶν, λινῶν ἢ καὶ μετα-
ξωτῶν ὑφασμάτων χρώματος πάντοτε ἀνοικτοῦ
ζωηροῦ. Καθ' ὅσον δ' ἄνθρωπός τις ἐξ αὐτῶν τυγ-
χάνει μᾶλλον διακεκριμένος, κατὰ τοσοῦτον πε-
ριβάλλει διὰ σαλίων τὴν κεφαλὴν του· καὶ ὁ ὄγ-
κος τοῦ καλύμματος τῶν ἀρχηγῶν συγκεείμενος

ἐξ εἴκοσι καὶ εἴκοσι πέντε πολλάκις σαλίων λαμβάνει συχνάκις κολοσιαίας καὶ φαντασιώδεις διαστάσεις.

Ἐκ τῆς τοιαύτης λοιπὸν καταστάσεως ἔπεται ὅτι οἱ Κοῦρδοι κατὰ τὸ ἥμισυ μόνον ὄντες παντοτεινοὶ κάτοικοι τοῦ ἐνὸς τόπου, εἰσὶν καὶ ὅλως ἀγράμματοι. Ἡ Ρωιγσία ἀπειλουμένη πρὸ πολλοῦ τὰς ἐμπορικὰς σχέσεις ἐν τῷ Κουρδιστάν ἠδυνήθη νὰ συνετερισθῇ βοηθείᾳ τοῦ χρυσοῦ συμμορίας ἱππέων ὅπως εἶχε πράξει καὶ ὁ Πάσκεβιτς κατὰ τὸ ἔτος 1829 — Ἀλλὰ καὶ ὁ Μουχτὰρ πασσᾶς ἐσχημάτησεν ἐξαὐτῶν σώματάτινα καὶ ἔστειλε τοὺς δῆθεν ἐθελοντάς του τούτους πρὸς ἐνίσχυσιν τῆς φρουρᾶς τοῦ Ἀρδαχάν, ἃ μα ὅμως εἶδον προσεγγίζοντας τοὺς ρώσσους ἔφυγον ἐκεῖθεν καὶ ἐπέστρεφον εἰς τὰς ἐστίας των.

Κατὰ ρωσσοτουρκικὸν πόλεμον οἱ Κοῦρδοι ἀναγνωρίζοντες φίλον ἢ ἐχθρὸν ἐλεηλάτουν ἀδιακρίτως πάντα οἷονδήποτε παρουσιαζόμενον ἐνώπιον αὐτῶν, μὴ φεισθέντες οὐδενὸς μουσουλμανικοῦ ἢ χριστιανικοῦ χωρίου παντὸς δὲ περιερχομένου εἰς χεῖρας αὐτῶν γενομένου ἀποδεκτοῦ, προσβαλόντες τὸν ταχυδρόμον τῆς Τεχεράνης ἐλήστευσαν αὐτὸν φονεύσαντες δύο τῶν συνοδευόντων αὐτὸν πρακτόρων. ἄλλοτε πάλιν ἐφορμήσαντες καθ' ἐνὸς τουρκικοῦ ἀποσπάσματος τοῦ πεζικοῦ ἔκλεψαν τὰ τυφέκια αὐτοῦ, φονεύσαντες

ἓνα ἀξιωματικὸν καὶ τραυματίσαντες ἓνα δεκά-
νέα. Ἄλλ' ἤδη οὗτοι μετὰ τὴν τοῦ συντάγματος
ἀνακήρυξιν σχεδὸν ἐξημερώθησαν καὶ σήμερον
ἀφόβως ὥς μ' ἔλεγον ὑπάλληλοί τινες τῶν ἐν
Θεοδοσιουπόλει μεγαλεμπόρων οἵτινες μετέβη-
σαν χάριν ἐμπορίου ἐκεῖ δύναταί τις νὰ μεταβῇ
εἰς τὴν χώραν τῶν Κούρδων.

ΑΡΜΕΝΙΟΙ

Ἀπέραντος ἐπαρχία οὔσα τὸ βιλαέτιον Θεο-
δοσιουπόλεως περιλαμβάνει πᾶν ὅτι ἐκ τῆς ἀρ-
χαίας Ἀρμενίας κατέχει σήμερον ἡ Τουρκία ὑ-
πὲρ τὸ 1,200,000 κατοίκων ἀριθμοῦσα. Ἐν αὐ-
τῇ ὁ πληθυσμὸς διαιρεῖται ὁ ἥμισυς εἰς χρι-
στιανοὺς καὶ ὁ ἕτερος ἥμισυς εἰς μουσουλμά-
νους, μεταξὺ δὲ τῶν πρώτων τὴν μεγαλειτέραν
μερίδα ἀπαρτίζουν αἱ τῆς ἀρμένικῆς κοινότη-
τος τῆς τῶν Γρηγοριανῶν λεγομένης (580,000
ψυχαὶ) καὶ 357,000 Κούρδων συγκροτοῦσι τὴν
μεγαλειτέραν μουσουλμανικὴν μερίδα, οἱ δὲ ἐ-
πίλοιποι εἶναι Τοῦρκοι, Πέρσαι ἢ Τάταροι, 363
ψυχαὶ Ἑλλήνων ὀθωμανῶν ὑπηκόων, καὶ 4,000
ψυχαὶ Ἑβραίων. Προτοῦ δὲ νὰ διαπραγμα-
τευθῶμεν εἰδικῶς περὶ τῶν Ἀρμενίων, ἐνδια-
φέρον νομίζομεν ὅτι καθίσταται νὰ ἀφιερῶσω-
μεν ὀλίγας γραμμαῖς εἰς μίαν τελευταίαν φυλὴν,

εἰς Ἀρμενίαν εὐρισκομένην, ἐξιστοροῦντες δι' ὀλίγων τὰ παράδοξα αὐτῶν ἔθιμα. Οἱ Γεζίται λατρεύουσι τὸν διάβολον καὶ ὡς ἐκ τῆς θρησκευτικῆς τῶν ταύτης δοξασίας μισοῦνται ἐξίοου παρά τε τῶν χριστιανῶν, τῶν περσῶν καὶ τῶν τούρκων. Αὐστηρὰ κατ' αὐτῶν ἐλήφθησαν μέτρα καὶ τοῦτο ἴσως συνέτεινε κατὰ τι εἰς τὴν ἀλλαγὴν ἐν μέρει τῶν ἠθῶν αὐτῶν, τοῦθ' ὅπερ εὐτυχές, διότι τὸν κακοποιὸν δαίμονα λατρεύοντες ὑπὸ τὸ ὄνομα τοῦ Μεγάλου Σείκου, ἐνόμιζον ὅτι ἐδικαιοῦντο νὰ πράττωσι, πᾶν ὅ,τι οἱ τε θεῖοι καὶ ἀνθρώπινοι νόμοι ἀπαγορεύουσιν. Ἐπὶ τῇ προφάσει δ' ὅτι ἀνεξάντλητος εἶναι ἡ θεία ἀγαθότης ἀνωφελές νομίζουσι τὸ νὰ προσεύχωνται, ἐπιφυλάσσοντες τὰς δεήσεις αὐτῶν διὰ τὸν διάβολον ἐξ οὗ τὰ πάντα φοβοῦνται· διηνεκῶς προσέχουσι μήτι τὸν καταρασθῶσι καὶ ἐμφόβως μόνον προφέρουσι τὸ ὄνομά του. Μέχρι τοῦδε δὲν ἐξηκριβώθη ἡ καταγωγὴ τῶν Γεζιτῶν. Ἐνεργητικοὶ δὲ καὶ ἄξιοι, καὶ ἤδη μάλιστα ἐκ τῶν ληστρικῶν αὐτῶν ἕξεων λίαν ἐπίφοβοι καταστάντες ἐν ταῖς διαμερίσμασι τοῦ Μελεσγέρδ καὶ Βουλανίκ ἔνθα ἐνίοτε ληστεύουσι τὰ μεγάλα καρβάνια καὶ τὰ ἀρμενικὰ χωρία, ὧν ἀρπάζουσι τὰς συγκομιδὰς. Ἀναγνωρίζονται ἐκ τῶν ἐνδυμάτων αὐτῶν, χρώματος πάντοτε ἀμαυροῦ καὶ πεποικιλμένω διὰ κεντημάτων ἐξ ἐρυθροῦ

μαλλίου καὶ ἐκ τοῦ κιτρινομαύρου στροφίου των· πολυάριθμοι δὲ κατοικοῦσιν ἐν τοῖς πέριξ τοῦ Σιπὰν-Δὰγ πρὸς βορρὰν τῆς λίμνης Βάν. Ὁ δ' ἀρμένιος ἥπερ καὶ τις ἄλλη φυλὴ ἐκ τῶν ὑπὸ τουρκικὴν κυριαρχίαν, εἶναι τὸ πρότυπον τοῦ τεταπεινωμένου χαρακτῆρος, εἰς ᾧ τὰ ἀποτελέσματα πολλῶν σφαγῶν ἐπὶ τοῦ Σουλτὰν Χαμίτ ἐπέφερον τὴν μεγαλειτέραν ἐπιρροὴν ἐν τῷ λαῷ τούτῳ, τῷ οὕτως ἄλλοτε ὑπερηφάνῳ καὶ φιλοπολέμῳ. Ἡ χώρα αὐτῶν εἶναι ἢ πολλάκις διὰ τοῦ αἵματος αὐτῶν ποτισθεῖσα. Μακρὰν τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἐπὶ τοῦ ἐκπτώτου Χαμίτ οἱ κυβερνητικοὶ ὑπάλληλοι κατεβασάνιζον τὸν πληθυσμὸν τοῦτον. Οἱ Γενίτσαροι ἐξαιρέτως διέπραξαν τὰς τρομερωτέρας βιοπραγίας ἐν τῇ Θεοδοσιουπόλει, Μοῦς καὶ Βάν. Σήμερον ἔτι οἱ χωρικοὶ ἀρμένιοι τρέμουσιν ἐνώπιον τῆς κυριάρχου φυλῆς, ἀλλ' ὀλίγον κατ' ὀλίγον ἤρξαντο καὶ οὗτοι μετὰ τὴν τοῦ συντάγματος ἀνακήρυξιν νὰ ἀποκτῶσι τὴν ἐλευθερίαν αὐτῶν καὶ πιστεύω μετ' ὀλίγα ἔτη νὰ δυνηθῶσι νὰ ἀποβάλλωσι τοῦ τρόμου τὸ ἔνστικτον. Ἐν τούτοις ὁ βίος τῶν ἀρμενίων εἶναι ἀρκετὰ τραχὺς, ἕνεκα τῆς ἄκρας πτωχείας τῆς χώρας. Μόλις τῆς παιδικῆς ἡλικίας ἐξερχόμενοι οἱ νέοι ἀπασῶν τῶν κοινωνικῶν κλάσεων διακόπτουσι τὰς σπουδὰς αὐτῶν, διότι ἐν γένει οἱ πόροι τῶν γονέων των

εἰσὶν ἐλάχιστοι καὶ εἰσὶν ἠναγκασμένοι νὰ ἐπαρκέσουν μόνοι εἰς τὰς ἑαυτῶν ἀνάγκας. Καὶ μετὰ παρέλευσιν δύο ἢ τριῶν ἐτῶν ἐπιπόνου μαθήσεως ἀποκαθίστανται δι' ἰδιόν των λογαριασμόν. Ἐπειδὴ δὲ ἡ συναλλαγή ὥς μ' ἔλεγεν Τι. κρανιάν τις ἐκ Μοῦς, γνώστης τῆς ἐλληνικῆς γλώσσης (καθότι ἐπὶ ὀκτὼ ἔτη εἰργάσθη ἐν Ἑλλάδι) ὥς ἐκ τῆς ἐλλείψεως τῶν χρημάτων καθίσταται λίαν περιορισμένη, καὶ ἐπειδὴ ἡ τε βιομηχανία καὶ ἡ γεωργία ἐλάχιστον ἀποφέρουσιν ὄφελος, ὀλίγοι οἱ ἀποκτῶντες κατάστασιν καὶ ἡ ὑπαρξὶς τῶν περισσοτέρων κατανιᾷ διηνεκῆς κατὰ τῆς ἀνάγκης πάλη. Ἀρκεῖ μόνον νὰ ἴδῃ τις ἐν ἡ δύο χωρία, ὅπως λάβῃ ἰδέαν τῆς ἀθλιότητος ταύτης, ὁ ἀριθμὸς τῶν ὑπογείων κατοικιῶν, περὶ ὧν μετ' ἐκπλήξεως ὠμίλησεν ὁ Ξενοφῶν, ὑψίσταται εἰσέτι πολυάριθμος, ἂν οὐχὶ ἐν ταῖς πόλεσιν, ἐν τοῖς χωρίοις τουλάχιστον. Τὰ πλειότερα τῶν χωρίων ἐγείρονται παρὰ τὰς μεγάλας ὁδοὺς, ἐπὶ τοῦ πρανοῦς τῶν λόφων, εἰς τρόπον ὥστε τὸ δῶμα ἰσοπεδοῦται μετὰ τῆς ὁδοῦ, τὸ δῶμα τοῦτο ἐν σχήματι ἐξώστου ὀριζοντίως ὑψουμένου εἰς ὀξείαν γωνίαν καταλήγοντος ἐπὶ τοίχου ἀποτελοῦντος τὴν μοναδικὴν πρόσοψιν τῆς οἰκίας πρὸς τὴν ὁδόν. Ἐκ τούτου λοιπὸν ἔπεται ὅτι διαβαίνει τις πρότινος χωρίου χωρὶς νὰ ὑποπτεύηται τὴν ὑπαρξιν αὐτοῦ· τὸν χειμῶ-

να μάλιστα ὅτε ἡ χιών καλύπτει ἅπασαν τὴν πεδιάδα συμβαίνει ἐνίοτε ὁ ἀπωλέσας τὴν ὁδὸν νὰ πέσῃ ἐντὸς τῆς ὀπῆς τῆς καπνοδόχης — ὡς τοῦτο συνέβη κοὶ εἰς ἐμὲ ἐν καιρῷ χειμῶνος ἐξελθὼν μετὰ τοῦ φίλου μου εἰς περίπατον πρὸς τὴν πεδιάδα. Ἡ πτωχεία τοῦ ἐσωτερικοῦ τῶν οἰκιῶν ἀντιστοιχεῖ μὲ τὴν ἐξωτερικὴν τῶν ἀθλιότητα· ἐξ ἐνὸς μόνον δωματίου συγκειμένου, παρὰ τὸ βάθος τοῦ ὁποίου ὑπάρχουσιν ἢ τε ἀποθήκη καὶ ὁ σταῦλος.

Ἡ δ' οἰκογένεια ζῇ ἐντὸς προθαλάμου. περιεστρωμένου διὰ χονδροειδῶν σοφάδων, οἷτινες χρησιμεύουσι καὶ ὡς ἔδραι καὶ ὡς κλίνειαι. Εἰς μίαν τῶν γωνιῶν κατασκευάζεται στενὴ ἐστία (ταντοῦρι) καὶ ἐντὸς αὐτῆς ψήνουσι τὰ φαγητά των, μεταχειριζόμενοι πρὸς τοῦτο τὰς βοείους κόπρους, ὁ δὲ καπνὸς ἐξέρχεται δι' ὀπῆς ἐν τῇ ὀροφῇ ἀνοιγομένης.

Τέλος πάντων τὸ ἔθνος τοῦτο τῶν Ἀρμενίων κατὰ βάθος εἶναι συμπαθητικὸν διὰ τοὺς γνωρίσαντας αὐτὸ ἐν τῇ χώρᾳ των. Οἱ ἐν Θεοδοσίου πόλει ὁμογενεῖς ζῶσι μετ' αὐτῶν καὶ συναλλάσσονται μετ' ἀγάπης.

Οἱ περισσότεροι ἐκ τῶν ὁμογενῶν ἡμῶν γνωρίζουσι τὴν Ἀρμενικὴν γλῶσσαν ἣν καὶ μεταχειρίζονται μόνον ἐν ταῖς μετὰ τῶν Ἀρμενίων συναλλαγαῖς αὐτῶν. Τὸ πνεῦμα τοῦ Ἕλληнос

πανταχοῦ διεισδύει — Οἱ ἐν Θεοδοσιουπόλει Ἑλληνες εἶναι ὑπερήφανοι — δὲν ἀνέχονται νὰ ἴδωσιν ὁμογενῇ αὐτῶν ἐπαιτοῦντα — Οὐδεὶς Ἕλληνα ἐπαίτης πρὸς δόξαν τῶν ἑλλήνων ὑπάρχει ἐν Θεοδοσιουπόλει καὶ τοῦτο ἀποδοτέον εἰς τὴν ἀνέκαθεν ἐπικρατήσασαν ἐθνικὴν συνήθειαν τοῦ ἀλληλοβοηθεῖσθαι ἐν ἀγνοίᾳ τῶν ξένων ἐθνῶν.

Ἡ ἐν Ἰλιτζαῶν σχολὴ τῶν Ἀρμενίων ὠκοδομήθη καὶ διὰ συνδρομῆς τῶν ἐν Θεοδοσιουπόλει ἑλλήνων.

Σήμερον ὁ πολιτισμὸς ἀφθόνως εἰσχωρεῖ εἰς τὴν Ἀρμενίαν, εἴτε διὰ τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει εὐπορησάντων ὁμογενῶν των, εἴτε διὰ τῶν τὴν Ρωστικὴν Ἀρμενίαν οἰκούντων. Ὁ ὄχλος ὁμῶς καὶ πρὸ πάντων οἱ γέροντες ἐχθρικῶς διάκεινται εἰς πάντα νεωτερισμόν, συντείνοντα εἰς τὴν μετρίασιν τῶν ἐθίμων των, ὅσα ἢ ἀπαίτησις τῆς καταστάσεώς των τοῖς ἐπέβαλεν, ἂν καὶ ἐπὶ τῶν τελευταίων τούτων ἐτῶν αὕτη ἐπαισθητῶς ἐβελτιώθη διὰ τῆς ἐνεργείας τοῦ Κομιτάτου «Τασναξουτιούν». Τὸ ἔθνος τοῦτο ἐπρομήθευσεν εἰς τὴν Ρωσσίαν τινὰς τῶν ἀξιολογιωτέρων στρατηγῶν αὐτῆς τὸν Πρίγκηπα Βεβούτωφ, τὸν Μαδάτωφ τοῦ Βάκχ — Καδιλὰρ καὶ τοῦ Κιρὶκ — Δαρὰ τοὺς ἐναντίον τῶν Τούρκων φανέντας νικητάς, τὸν πρίγκηπα Ἀργουντίνσκη διὰ τὸν ὁποῖον σήμερον ἡ ρωσικὴ κυβέρνησις ἀνε-

γείρει ἀνδριάντα. * Ἀλλως τε δὲ ὁ στρατηγὸς Λόρις Μελικώφ, ἀρχιστράτηγος τῶν ἐν τῇ Μικρᾷ Ἀσίᾳ ρωσσικῶν δυνάμεων καὶ ὁ Τεργουκάσωφ διοικητὴς τοῦ σώματος τοῦ Ἑριβάν, μήπως δὲν ἦσαν Ἀρμένιοι; Τὸ ἀνώτερον σχολεῖον τῆς μορφώσεως τῆς γλώσσης αὐτῶν εἶναι ἢ ἐν Θεοδοσιουπόλει ἀπὸ πολλῶν ἐτῶν, λειτουργοῦσα σχολὴ τοῦ Σανασαριὰν (Γυμνάσιον).

Ἐν μόνον κακὸν ἐκ φανατισμοῦ προερχόμενον ἔχει ὁ Ἀρμένιος τὸ «ἐὰν κατορθώσῃ καὶ λάβῃ ὡς σύζυγον Ἑλληνίδα τοῦτο θεωρεῖ ὡς μεγάλην ἐκδούλευσιν εἰς τὴν πατρίδα καὶ τὸ ἔθνος του» ἀλλὰ δυστυχῶς οὐδεμία Ἑλληνὶς ποτὲ προὔτίμησε Ἀρμένιον ἀντὶ τοῦ γλυκυτάτου ὑπὸ πᾶσαν ἔποψιν Ἑλληνοσ διὰ τὴν Ἑλληνίδα — Αἱ ἑλληνίδες κόραι τῶν Θεοδοσιουπολιτῶν γνωρίζουσι ὅτι πόση μεγάλη ἐντροπὴ καὶ διὰ τὸ ἔθνος καὶ διὰ τὴν θρησκείαν εἶναι τὸ νὰ νυμφευθῶσιν Ἀρμένιον — Αἱ ἑλληνίδες τῆς Θεοδοσιουπόλεως προτιμῶσι νὰ μένωσι διὰ τὸ σπάνιον τῶν γαμβρῶν ἐλλήνων διὰ παντὸς ἀνύπανδροι ἢ νὰ νυμφευθῶσιν μετὰ τοῦ Ἀρμενίου — Ἐν εὖγε εἰς τὰς Ἑλληνίδας τῆς Θεοδοσιουπόλεως.

ΜΕΡΟΣ ΣΤ΄.

ΕΙΣ ΤΗΝ ΠΑΤΡΙΔΑ ΜΟΥ ΔΡΟΒΙΑΝΗΝ

“Ας μὴ μοῦ δώσ’ ἢ μοῖρά μου εἰς ξένην γῆν τὸν τάφον».
 Πόσαις φοραῖς θυμήθηκα, πατρίδα μου καῦμμένη,
 Τ’ ἀγαπημένα χώματα, στήν ξενιτειά *ποῦ εἶμαι.
 “Ερμιο πουλὶ ἀφ’ τῇ φωλεῖᾳ μακρὰ παραδαρμένο.
 Τ’ ἀθάνατά σου κρυὰ νερά, τοῦ Μύλου τὸ σεργιάνι,
 Τῆς ἐξοχῆς τῆς ὠμορφίης, τὰ βράδια ποῦ τὰ λούζαν
 Ἡ ἀσημένιες ἢ ἡματιῆς τοῦ φεγγαριοῦ τοῦ πλάνου.

Τὰ ὄνειρα ποῦ ἔκαμα παιδὶ κ’ ἐγὼ δὲν ἤμουν
 Θυμήθηκα καὶ ἔκλαιψα, ἔκλαιψα, πῖστεψέ το,
 Γιατ’ ἤθελ’ μὲνὰ φορὰ ν’ ἀρθῶ καὶ νὰ πατήσω
 Στὸ σπῆτι ποῦ γεννήθηκα, νὰ ἰδῶ καὶ ν’ ἀγκαλιάσω.

“Οτ’ ἔχω ἀκόμη στὴ ζωῇ, ἔκλαιψα, πῖστεψέ το.
 Καμμὶὰ φορὰ ὁ ἄνεμος ἀρπάζει μὲ τὴ βία
 Καὶ φέρνει σὲ μακρὰ νερά, σὲ ξένα μονοπάτια
 “Ερμιο φύλλο, κ’ ἔπειτα ποιὸς ξέρει τί θὰ γίνη;
 “Ετσ’ εὐκόλα μονάχο του τὸ φύλλο δὲν γυρίζει
 Νὰ ῥθῇ στὴ ρίζα τοῦ δενδροῦ καὶ *κεῖ νὰ κιτρινίσῃ.

Πότε νὰ ἔρθῃ ὁ καιρὸς ποῦ 'πίσω μου θ' ἀψήσω
 Τὴν ξενιτειὰ καὶ θὲ ν' ἀρθῶ, πουλὶ εὐτυχισμένο
 Μέσ' τὴ παλῆά μου τῇ ψωλείᾳ. Κι' ἂν εἶναι νὰ πεθάνω
 Τότ' ἄς πεθάνω μέσ' τὴ γῇ ποῦ μ' ἔκαμε μεγάλο.

Ἐρζερούμ τῇ 1 Ἰανουαρίου 1911.

ΒΑΣΙΛ. ΜΑΡΓΑΡΙΤΗΣ.

Ἐνεκεν ταχείας ἐκτυπώσεως ἐγένοντο τυπο-
 γραφικά τινα λάθη ὥς ἐκ τούτου ἐξαιτοῦμαι
 συγγνώμην ἀπὸ τοὺς κ. κ. συνδρομητάς.

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΤΩΝ ΦΙΛΟΜΟΥΣΩΝ ΣΥΝΔΡΟΜΗΤΩΝ

Ἡ Α. Θ. Παναγιότης ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης	
κ. κ. Ἰωακείμ	σώματα 10
Ἡ Α. Μακαριότης ὁ Πατριάρχης Ἀντιοχείας κ. κ. Γρηγόριος	» 100
Ὁ ἐρίτιμος Νικ. Σιδερίδης	» 15

Τῇ εὐγενεῖ φροντίδι τοῦ κ. Μιλτ. Τσαλιγοπούλου

Τραπεζοῦς

Ἰωάννης Κασάπογλους (ἰατρός) σὺμ 1, Ἰωάν. Σχοινᾶς, Βασ. Καρδομάτης, Θ. Π. Θεοφύλακτος, C. Ratioglia. G. Algardi. Κ. Ι. Μουζενίδης, Ξ. Διονυσιάδης, Ἀδελφοὶ Χαλυβόπουλοι, Μιλτιάδης Τσαλιγόπουλος 2, Γαβριήλ Γ. Τσαλιγόπουλος (Θεοδοσιούπολις) 5, Δημήτριος Γ. Τσαλιγόπουλος (Θεοδοσ.) 5, Ἰωάν. Γ. Τσαλιγόπουλος 5, Γεώργιος Χ' Τσαλιγόπουλος, Γεώργιος Π. Χ' Παρασκευᾶς (Θεοδοσ.), Παναγιώτης Τσαλιγόπουλος (φοιτητὴς ἱατρικῆς) Βηρυττός, Ἰορδάνης Ἀθανασιάδης, Ἀριστείδης Παπαδόπουλος.

Τῇ εὐγενεῖ ὄρονυίδι τοῦ κ Σοφοκλέους Ποζάνη

Βαῖβούρτ.

Λάζαρος Κ. Διονυσιάδης σὺμ. Ι, Δ. Σ. Ἱερακόπου-
λος, Ἀνδρέας Κ. Διονυσιάδης, Παναγ. Ι. Βλασιάδης,
Χαρίλ. Σ. Ὁρολογᾶς, Παναλ. Χ' Βλασιάδης, Παῦλος
Γ. Πατμαδίδης, Στέφανος Γρηγ. Χατζόπουλος.

Τῇ εὐγενεῖ ὄροντίδι τοῦ ἀρχ ἐπιτρόπου Καρα-οργάν
αἰδεσίμωτ. Ι. Γ. Χαρίτωφ.

Καρα-οργάν.

Ι. Γ. Χαρίτωφ ἀρχιερατ. ἐπίτροπος σὺμ. Ι, Παντε-
λεήμ, Χονδροματίδης, Σάββας Ἀποστόλ. Ἀλεύρωφ,
Θεοφύλακτος Σάββα Νικητίδης, Γεώργιος Ταχτμαννί-
δης (διδάσκαλος), Εὐθύμ. Κ. Γεωργιάδης.

Τῇ εὐγενεῖ ὄροντίδι τοῦ κ Ἐπαμ. Κατενώφ.

Ἰωάννης Ν. Γρηγοριάδης (Ἐρζινγκιάν) σὺμ. Ι, Νί-
κος Ι. Νικολάου στρατιωτ. φαρμακοποιὸς (Βαγιαζήτ),
Ἐπαμ. Κ. Σ. Κατενώφ.

Τῇ εὐγενεῖ ὄροντίδι τοῦ εὐγενεστ. κυρίου
Λοιδτείδη Κυριακίδου.

Θεόδωρος Ι. Ματζαρίδης (Βακοῦ) σὺμ. 5, Κ. Παπα-
δόπουλος (Βακοῦ) 2, Ἡλ. Καρσιέβ καὶ Σα (Βακοῦ),
Ἀδελφοὶ Εὐθυβούλη (Βακοῦ), Ἀλέξ. Κουβάρωφ (Βα-
κοῦ), Ἀδελφοὶ Θεοδώρ. Καντζιά (Βακοῦ), Κωνστ. Χρυ-

σοΐδης (Βακού), Ι. Θωμαΐδης (Κάρς). Γεώργιος Κάλφας (φαρμακοποιός).

Ἐν Ἀθήναις

Νικ. Ζορμπᾶς	10
Μικρασιατικὸς σύλλογος	100
Ἐργατικὸς σύνδεσμος	10

Τῇ εὐγενεῖ φροντίδι ἀδελφῶν Θ. Νικολαΐδου.

Β α ῖ β ο ὑ ρ ι.

Παπᾶ Ἰσαὰκ Ἐλευθέριος σῶμ. Ι, Ἀδελφοὶ Θ. Νικολαΐδαι, Ἰωάν. Παπαδόπουλος, Γεώργ. Τσαραμπαλίδης, Γρ. Γ. Τριανταφυλλίδης.

Τῇ εὐγενεῖ φροντίδι τοῦ κ. Σοφοκλέους

Μ. Χαραλαμπίδου

Ἐ ρ ζ ε ρ ο ὑ μ.

Ὁ ἐφημέριος τῆς κοινότητος Παπᾶ Ἀδριανὸς σῶματα Ι, Φιλεκπαιδευτικὸς Σύλλογος Ὀμόνοια 5, Γεώργιος Αμοιρόγλης 2, Λεωνίδας Λ. Μακρίδης 2, Ἀλέξανδρος Παῖσιάδης, Λάζαρος Ι. Χρυσοχοΐδης, Σαμψὼν Δ. Μακρίδης, Ἀνέστης Ν. Ποζάνης, Ἰωάννης Ποζάνης, Ἐπαμειν. Κ, Κατενῶφ, Δημήτρ. Ι. Ποζάνης, Ἀλέξανδρος Κ. Κατενῶφ, Δημήτριος Κ. Κατενῶφ, Μιχαὴλ Προυσανίδης, Μιλτιάδης Ξανθόπουλος, Κωνπτ. Τριανταφυλλίδης, Ἀθηνᾶ Κ. Τριανταφυλλίδου, Σάββας Ἐμμανουηλίδης, Ἰωάννης Ἐμμανουηλίδης, Θωμάς Χ'

Μάνου, Θεόδωρος Κυριακίδης, Χρήστος Κ. Τριανταφυλλίδης, Τηλέμ. Ι. Ξανθόπουλος, Χρήστος Κυριακίδης.

Ὁ ἐκδότης διαβιβάζει τὰς θερμὰς αὐτοῦ εὐχαριστίας πρὸς πάντας τοὺς ἀναλαβόντας τὴν φροντίδα τῆς συλλογῆς καὶ ἀποστολῆς τῶν συνδρομῶν.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

007000020800

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

